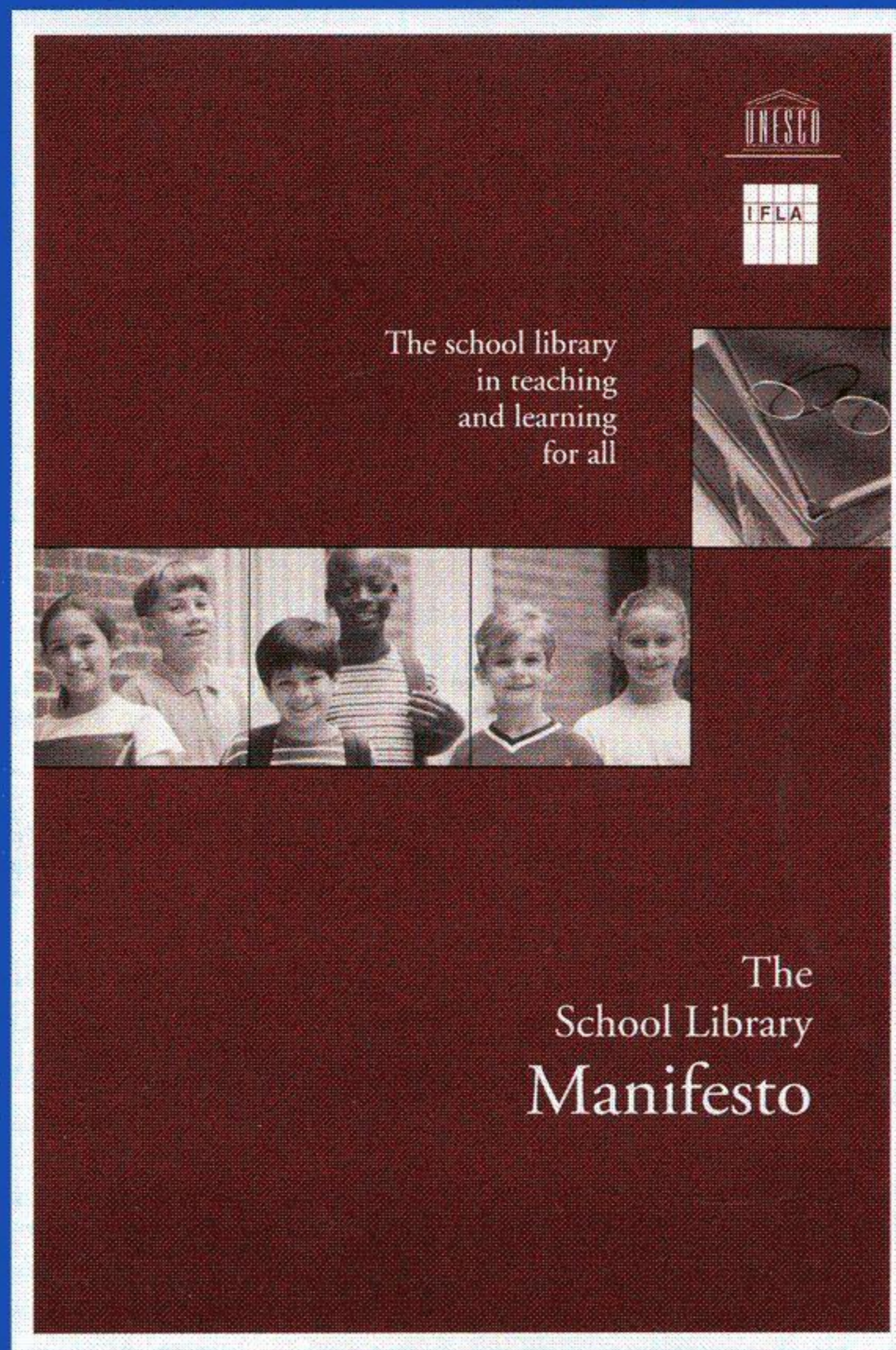

Iskolakönyvtáros

5. évfolyam 4. szám

20.

2001.

- 15 éves a Könyvtárostanárok Egyesülete
- Az internet szerepe az oktatásban
- Könyvtárhasználati ismeretek tanítása
- A hon- és népismeret az iskolai könyvtárban
- Az „Olvasás éve” programjaiból

Módszertani és tájékoztató folyóirat

általános és középiskolák számára

TARTALOM

Emmer Gáborné: Emlékezés a Könyvtárostanárok Egyesülete 15 éves születésnapján	2
Kőrösné dr. Mikis Márta: Az Internet szerepe az oktatásban	4
Melykóné Tózsér Judit: Gondolatok a könyvtárhasználati ismeretek tanulásához-tanításához	9
Szakmári Klára: A könyvtárhasználati ismeretek megvalósulása a középiskolai szaktárgyakban	14
Tölgyesi József: A hon- és népismeret tanítása (... és hogyan segítheti az iskolai könyvtár?)	19
„Állati jó könyvek” – pályázat	21
Harry Potter és más barátaink című levelezős vetélkedő	24
A Könyvtárostanárok Egyesületének tagjai: Tóth Viktória	24
Helyreigazítás	24

E számunk szerzői:

Emmer Gáborné szaktanácsadó, Pesterzsébeti Pedagógiai Intézet, Budapest; Kőrösné dr. Mikis Márta munkatárs, Országos Közoktatási Intézet; Melykóné Tózsér Judit könyvtárostánár, Kodály Zoltán Általános Iskola, Hatvan; Pusztai Jánosné szaktanácsadó, XXIII. kerületi Pedagógiai Szolgáltató Központ, Budapest; Rimóczi Andrea tanár, Tátra téri Általános Iskola, Budapest; Szakmári Klára könyvtárostánár, Budai Nagy Antal Gimnázium, Budapest; Tóth Viktória könyvtárostánár, Szent-Györgyi Albert 12 évfolyamos Iskola, Budapest; dr. Tölgyesi József egyetemi adjunktus, Veszprémi Egyetem.

Módszertani és tájékoztató folyóirat általános és középiskolák számára

Iskolakönyvtáros

Főszerkesztő: EMMER GÁBORNÉ. A szerkesztőség munkatársai: BENCsik JÓZSEFNÉ, DR. CSISZÁR MIKLÓS, JÁKLI SÁNDOR. Tervezőszerkesztő: BORDÁCSNÉ MÓROCZA ÉVA. Szerkesztőség: 8200 Veszprém,

Bartók Béla u. 12. Telefon: 88/421-080, 423-244. Fax: 88/421-080. Felelős kiadó: VARGA ISTVÁN igazgató. Kiadja és terjeszti: OKTKER Kft. NODUS KIADÓ – 8200 Veszprém, Bartók Béla u. 12. Telefon: 88/425-411; 88/423-244; 88/421-080. Megrendelhető: a kiadónál. A lap tanévenként négyszer jelenik meg. Az éves előfizelési díj: 1000 Ft. Nyomdai előkészítés: SZURMAY LÁSZLÓ, Veszprém. Nyomdai munkák: OOK Press, Veszprém. Felelős vezető: SZATHMÁRY ATTILA. HU ISSN 1218-0963.

A szerkesztő jegyzete

E számunk címlapján az UNESCO által kiadott iskolai könyvtári manifesztum borítója látható. A lap belső tartalmát próbáltuk ehhez igazítani azzal, hogy az iskolai könyvtár elsőrendű küldetését – az önálló ismeretszerzésre nevelést – jártuk körbe.

A témát a legtávolabbi pontról, az internetről indítottuk. Kőrösné dr. Mikis Márta, az Országos Közoktatási Intézet munkatársa – a Könyvtárostanárok Egyesülete 2001. október 15-én tartott 15 éves születésnapján emlékülésén tartott – előadását adtuk közre, melyben az IFLA és az UNESCO közös nyilatkozatát olvashatjuk az iskolai könyvtár eligazító, tanulásfejlesztő szerepéről.

Ezen ismeretfeldolgozó szerep könyvtárpedagógiai lépéseit tárja fel Melykóné Tózsér Judit könyvtárostánár a könyvtárhasználati ismeretek tanulásához-tanításához fűzött gondolatcsokorban. A szerző – ugyancsak a 2001. október 15-i könyvtári szakmai nap előadójaként – saját pedagógiai praxisának summázatát osztotta meg a hallgatósággal, és tárja az olvasók elé.

A következő írás szerves folytatása az előzőnek, hiszen a középiskolai könyvtárhasználati oktatás szaktárgyi vetületét mutatja be. Szakmári Klára végig vezet bennünket a gimnázium, szakközépiskola, és a szakiskolai kerettanterv könyvtárpedagógiai vonatkozásain valamennyi szaktárgyat érintve. A KTE őszi konferenciáján tartott előadása szerkesztett változatát bocsátotta rendelkezésünkre a kolléganő.

Tölgyesi József már egy másik tanácskozásról tudósítja olvasóit, mintegy igazolásul az iskolai könyvtár sokszínűségének. A hon- és népismeret tanítása (... és hogyan segítheti az iskolai könyvtár?) című írásban választ kapunk a szerző kérdésére: „Az iskolai könyvtárakban kell összegyűjteni mindazokat a nyomtatott dokumentumokat, amelyek révén optimális forrásanyag alapján tanítható e modul.”

Végül – pihenésként – két tanulói program bemutatását olvashatják az érdeklődők. Az „Állati jó könyvek” vidám feladatai kapcsán és Harry Potter kalandjaival eljutunk munkánk igazi céljához, a gyermekhez, aki olvas, kérdez, beszélget a művekről.

Emmer Gáborné

Emlékezés a Könyvtárostanárok Egyesülete 15 éves születésnapján

(OSZK, 2001. október 15.)

1986. november 28-án megalakult a Magyar Könyvtárostanárok Egyesülete szervezeti keretén belül az Iskolai könyvtárosok szekciója 58 taggal. Az azóta eltelt 15 év eredményeit, eseményeit, emlékeit idézték fel a könyvtárostanárok 2001. október 15-én az Országos Széchényi Könyvtárban.

A résztvevő könyvtárosok és pedagógusok sajátos formában idézték fel az elmúlt másfél évtizedet: időrendben visszafelé haladtak az elnöki beszámolók, így az egyes időszakok eredményeinek egymásraépülése sajátos megvilágítást kapott.

Varga Zsuzsa, az egyesület jelenlegi elnöke a résztvevők köszöntése után kiemelte az előadók munkájára építés tudatos törekvését az egyesületben. Méltatta *Dán Krisztina*, *Sárányé Lukácsy Sarolta*, *Zsoldos Jánosné*, *Mészáros Antal*, *Szepesi Hajnal*, *Homor Tivadar*, *Melykóné Tózsér Judit*, *Ambrus Andrásné*, *Molnárné Vajda Zsuzsanna*, *dr. Nagy Attila*, *dr. Tölgyesi József* folytonos segítségét.

Hock Zsuzsa, az 1999/2000-es tanév elnöke kiemelte rövid vezetése alatti egyesületi tevékenység eredményeit, a ma is élő baráti, kollegális kapcsolatokat.

Kalmárné Morcsányi Rozália, 1996–1999 közötti időszakot tekintette át elnöki szemmel. Az informatika térhódítása, a megújuló szakértői munka, a könyvtári törvény megjelenése, a közoktatási törvények hatása determinálta az egyesület munkáját. Az érdekérvényesítésért, a törvények által előírt fejlesztésekért folyó küzdelemben kevés elismerést kaptak, kaphattak a tagok, vezetők.

Balogh Mihály 1991–1996 közötti elnöki visszaemlékezése helyett jellem-

zően az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum az iskolai könyvtárak jelenlegi viszonyát taglalta. Tette ezt annak tudatában, hogy 1996. decemberében a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros és a Könyvtárhasználat* című lapban megjelent részletes visszatekintése.

Az iskolai könyvtárak mostani helyzetén – véleménye szerint – az iskolák szemléletformálásával, türelemmel és hittel lehet segíteni.

Dr. Celler Zsuzsanna 1991–1996-ig végzett hétköznapi, elnöki munkájáról, az egyesület „átmeneti időszakban, történelmi időben” vállalt szerepéről beszélt, amikor is a szekcióból egyesület alakult, a sok-sok új jogszabály sűrű erdejében.

Dr. Tóthné Király Katalin, a szervezet első elnöke levélben köszöntötte az emlékezés résztvevőit és mutatta be „korszakát”.

Végül *Ugrin Gáborné* a szekció-szervezet-egyesület valamennyi korszakában aktív tagja, titkára hívta fel a figyelmet az egyesület és az iskolai könyvtárak történetének megírására. Kritikus szemmel elemezte a 15 év alatt elkövetett mulasztásokat, figyelemmel a jelenlegi tagságot és vezetést újabb csapdákra.

A beszámolók után *Tafferner Tamás*, az *Oktatási Minisztérium* iskolai könyvtári referense köszöntötte a résztvevőket, majd beszámolt a várható új jogszabályok (iskolai könyvtári szakfelügyelet, tankönyvrendelet) alakulásának mechanizmusáról.

Az emlékezés zárásaként a tagság megbízta a jelenlegi vezetőség tagjait és további 4 főt, hogy képviselje az Egyesületet az MKE 2001. évi küldöttgyűlésén.

A „múlt felidézését” követő szünet-

ben, a frissítő beszélgetések után szakmai programmal folytatódott a nap.

Moldován Istvánnal, az OSZK Magyar Elektronikus Könyvtári Osztályának osztályvezetője az információs társadalom és az oktatás kapcsolatáról tartott előadást.

Kőrösné Mikis Márta, az Országos Közoktatási Intézet Program- és Tantervfejlesztési Főosztálya munkatársa az internet oktatásbeli szerepéről beszélt.

A szakmai nap harmadik egységé-
ként *Melykóné Tózsér Judit* és *Szakkári Klára* a könyvtárhasználati ismeretek kerettantervi megvalósulását elemezték.

Végül *Szabóné Pap Edit* bemutatta a Könyvtári informatika I–II. című tankönyvét. A Nemzeti Tankönyvkiadó az említett kiadványon kívül elhozta legfrissebb kiadványait, *Borsányi Katalin* felelős szerkesztő közvetítésével.

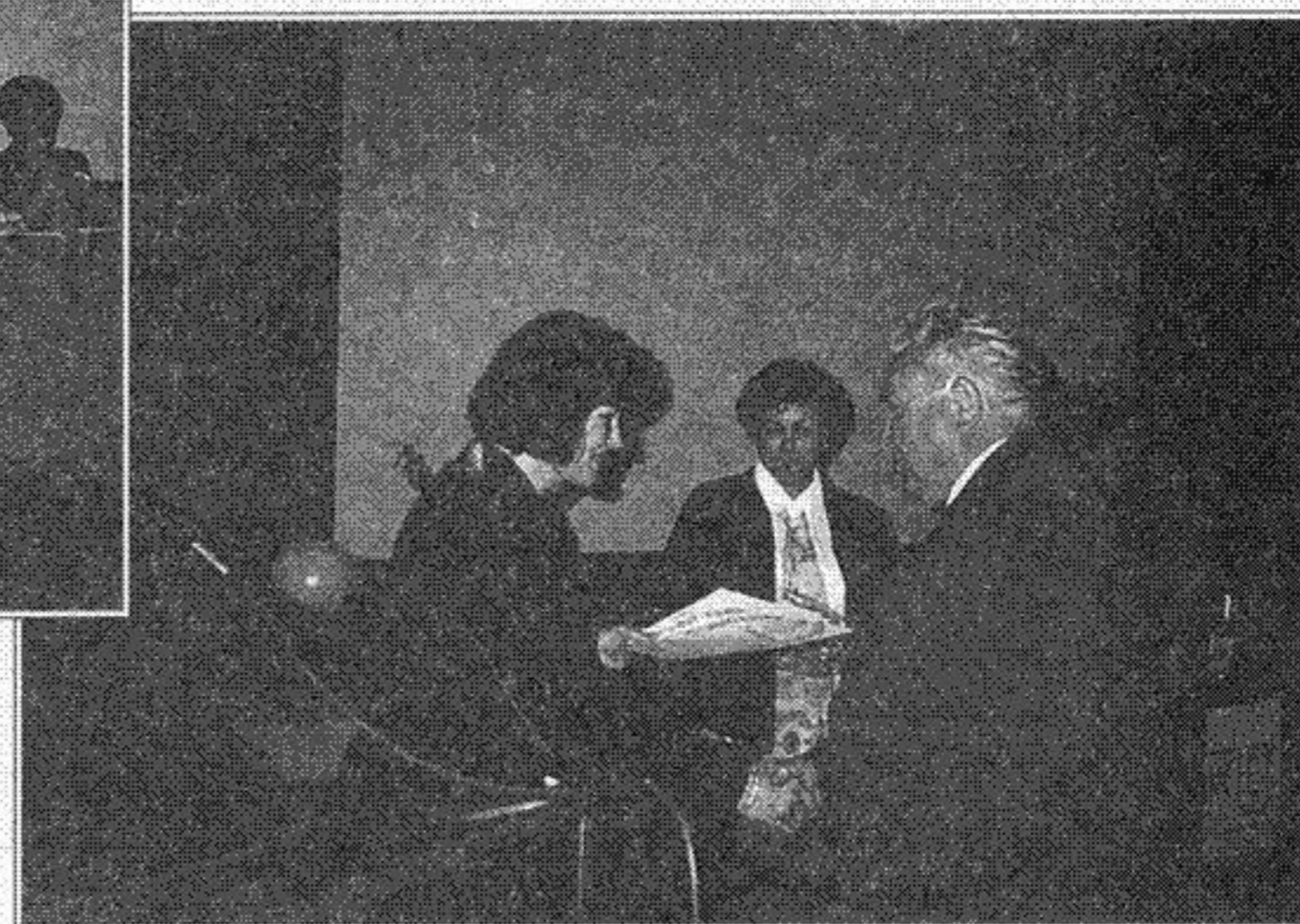
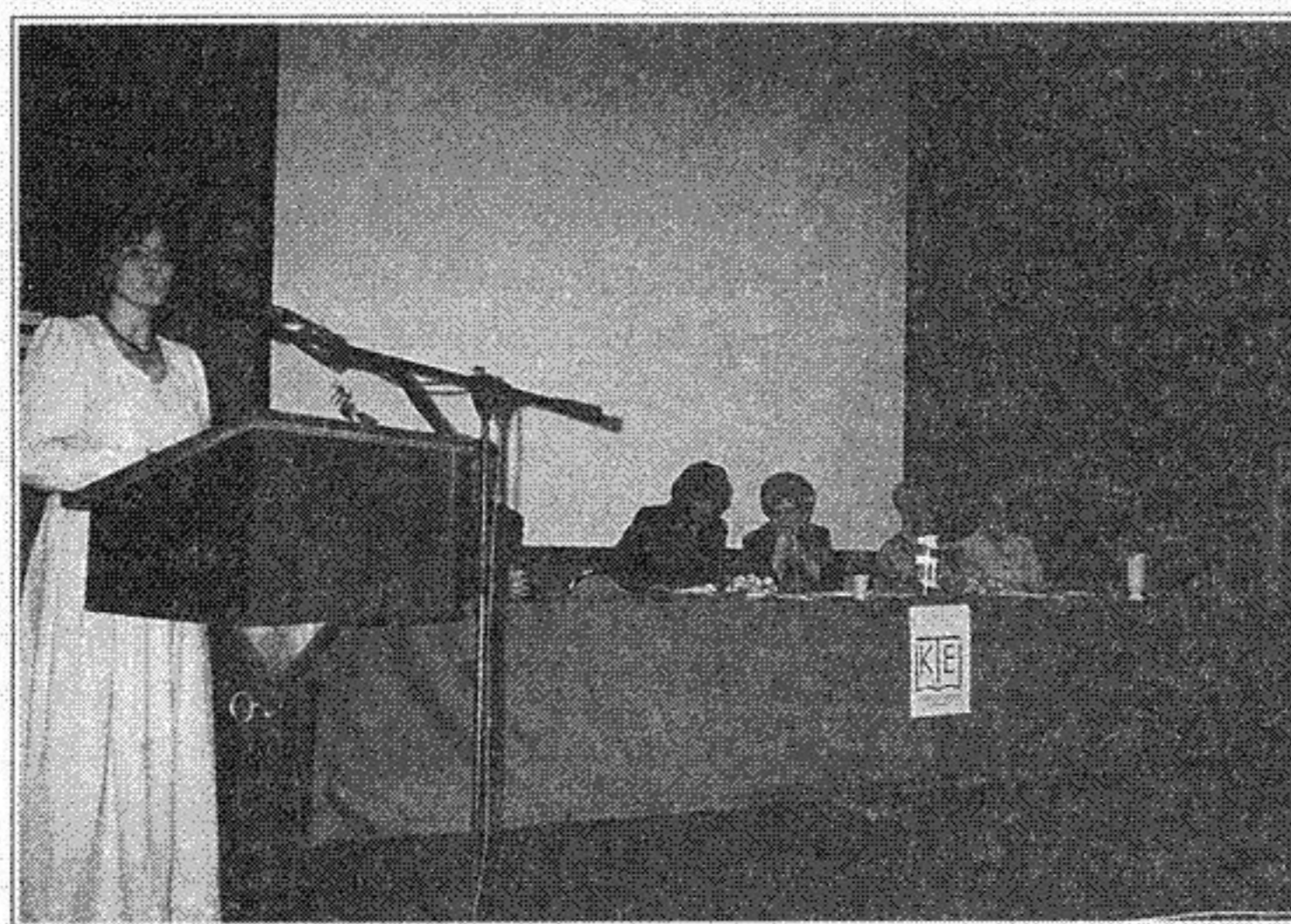
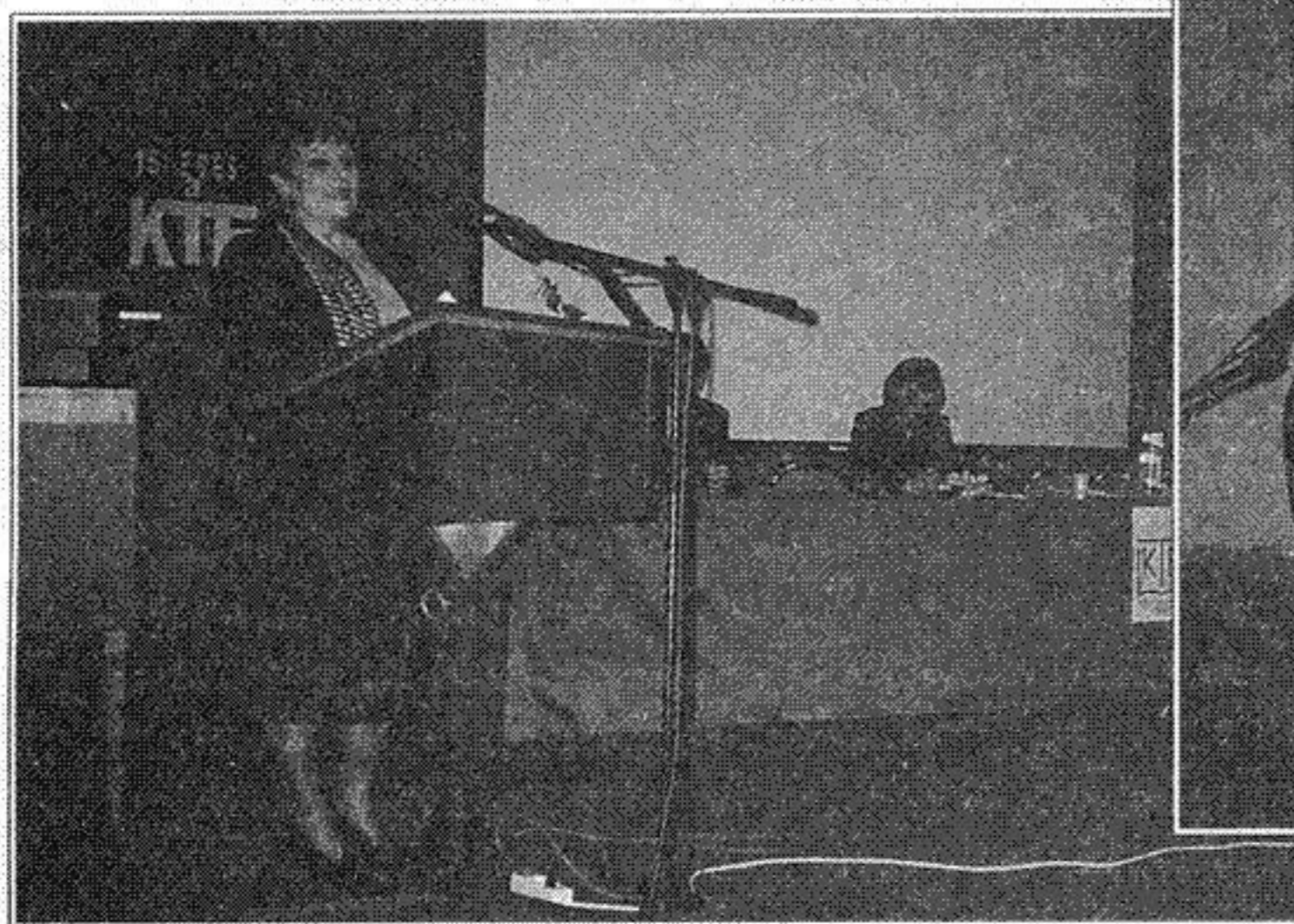
A konferencia zárásaként *Varga Zsuzsa* elnökelődei biztatását, tanácsait megfogadva a munkára, az iskolai esélyegyenlőségre, tehetséggondozásra, az iskolai könyvtárosok helyzetbe hozására, a tisztességes lobbizásra, a szemléletformálásra, a tagok véleményének, érdekeinek képviseletére épülő egyesületi munkát vázolt fel, megköszönve valamennyiüknek az eddigi munkát.

A vezetőség tervei szerint kidolgozza a 15 éves történet felkutatására, megírására irányuló stratégiáját, rendszerét, mellyel méltó ünneppé teheti majd a 20. születésnapot.

Budapest, 2001. október 20.

Emmer Gáborné
KTE titkára

Képek a Könyvtárostanárok Egyesülete emléküléséről

Az Internet szerepe az oktatásban

KŐRÖSNÉ DR. MIKIS MÁRTA

Mi is valójában az Internet?

Ezzel a címmel láttam nemrégiben egy karikatúrát: Egy foghíjas telek lebontott háza előtt tanácstalanul áll egy úr, kérdezvén: „Nem itt volt a városi könyvtár? De igen! – válaszolja egy arra járó. Ma már minden az Interneten van!”

Rémkép a jövőből? Valóban felváltja a valóságos könyvtárat a digitális anyagok világhálón való halmaza? Bár egyre több olvasnivaló elérhető az Interneten, könyvtárak elektronikus katalógusaiban böngészhetünk, anyagokat tölthetünk le – esetleg nyomtathatunk ki – saját számítógépünkkel, a papír alapú dokumentumokra változatlanul igény van. Az internetes könyvtárak megítélése bizonyos értelemben borúlátásra ad okot. Erről így ír Nyíri Krisztof filozófus, akadémikus: „A digitális könyvtárakra az a veszély leselkedik, hogy digitális múzeumokká válnak, nem pedig a diákok által szokásszerűen használt könyvtárakká. Nagyszerű, ha az Interneten szabadon hozzáférhetünk Shakespeare összes művéhez vagy mondjuk Kant főbb munkáihoz. Nehezen tudom viszont azt elképzelni, hogy az, aki Kantot hardcopy kiadásban még nem olvasott, sőt egyáltalán nincs gyakorlata a nyomtatott könyvek olvasásának művészetében, haszonnal nézegesse a filozófus műveinek egy-egy on-line szegmensét.”(1)

Az Internet okozta hatás elsősorban nem az információhordozók megváltozásán, elektronikussá válásán mérhető. Mindannyian tanúi vagyunk annak a gyors technikai változásnak, amely során – szinte nap mint nap – új eszközcsodák kápráztatnak el bennünket, megkönnyítvén munkánkat, tanulásunkat vagy éppen kellemezzé téve szabadidőnk eltöltését. Kis műanyag koronon többszáz ezer oldalnyi információs anyag tárolható, a számítógép-vezérelte interaktív képlemez-lejátszóval filmeket, sokezres képanyagot böngészhetünk. Átalakul az olvasnivalók szerkezete is. A megszokott, lineárisan fel-

épített, oldalakra bontott, lapozással sorban olvasható anyagok mellett megjelent a szövevényes, hipermedia-rendszerű olvasni-nézegetni-hallgatni való is. Gondoljunk egy CD-ROM felépítésére vagy egy jól szerkesztett honlapra, mint kiindulópontokra. Az információt képernyő-oldalnyi méretűre kell tördelni, olykor tömörítve, hogy a számítógép előtt ülő egyén szeme azt könnyedén végigpásztázhassa. A szöveg olvasása közben az aláhúzással vagy ikonnal jelzett szavakra-képekre kattintva rajzot, ábrát, képet, hangot, filmrészlet stb. hívhatunk be: egyetlen hivatkozás kiválasztása sok-sok érdekes, olykor meglepő, váratlan információhoz is elvezethet bennünket úgy, hogy ebben az „útvesztőben” könnyen eltévedhetünk eredeti kiindulási témánkat elfelejtve.

Az iskolai könyvtár szerepe nemhogy eltűnik az információs és kommunikációs technika fejlődésének folyamatában, hanem egyre inkább felerősödik. Miért? Mert a tanulót fel kell készíteni a könyvtől, nyomtatott anyagoktól eltérő szerkezetű információforrások értő olvasására, a számára szükséges, értékes információ kiválasztására. „Napjaink információs- és tudásalapú társadalmában való eligazodáshoz nélkülözhetetlenek azok az információk, elképzelések és gondolatok, amelyeket az iskolai könyvtár biztosít. Az iskolai könyvtár a tanulókat olyan, az élethosszig történő tanuláshoz szükséges képességekkel látja el, amely lehetővé teszi számukra, hogy felelős állampolgárként éljenek.” – vallja az iskolai könyvtárakról az IFLA és az UNESCO közös nyilatkozata.

Tanulás az információs társadalomban

Gyakran halljuk a kifejezést, hogy az információs társadalom kapujában vagyunk. A „tudásalapú” társadalomra kell felkészítenünk tanítványainkat. Az ipari társadalom oktatási rendszerét az információs társadalom megújuló okta-

tása váltja fel. Ebben a folyamatban nemcsak az iskola szerepe módosul, hanem a tanár, a diák és a szülő szerepkörének megváltozását is felfedezhetjük. Ötletesen, táblázatban foglalta össze ezeket a változásokat J. Pelgrum, az IEA kutatója.(2) (ld. táblázat)

Az iskolai élet egyik legszembetűnőbb változása az információk szabad elérési lehetősége. Jó példa erre a hazánkban is egyre gazdagabb iskolai honlapok sokasága, amellyel az Internet-kapcsolattal rendelkező oktatási intézmények mutatkoznak be a nagyvilágnak. Az iskolai élet szereplőinek jellemzői szintén a szabadabb, gyorsabb információáramlással hozhatók összefüggésbe. A tanári attitűd az ismeretközvetítő-értékelő funkcióját tanácsadói, ismeretszerzést segítő, tutori magatartásra cseréli fel.

Az ipari társadalmakra jellemző oktatási környezetben a diák inkább csak befogadó és reprodukáló az információáramlás folyamatában, míg az új helyzetben motivált az aktív cselekvésre, az ismeretszerzésre, az egyéni kutatásra. A szülői házzal való kapcsolat az oktatásügy történetében több változást ért már meg. Az információs társadalom legnagyobb változása talán az, hogy a szülő sem tekintheti sohasem lezártnak saját ismereteit: rákényszerül azok folytonos megújítására, ha szakmáját, hivatását évtizedeken keresztül gyakorolni kívánja. Az élethosszig tartó tanulás a lehető legjobb modell a gyermek számára, aki ezáltal a szülői házon belül is tudásszerző és megújító módszerekkel, sőt, a tanulás fontosságával ismerkedhet meg.

Az innovatív pedagógiai gyakorlat adaptálható eredményei

Az iskola életet átformáló, az információs technikát használó innovatív gyakorlat tanulmányozása nemzetközileg is kiemelt kutatási téma, amelynek hátterét, összetevőit az elmúlt két év-

tényező	ipari társadalom	információs társadalom
az iskola	<ul style="list-style-type: none"> -- a társadalomtól elszigetelt -- működésének legtöbb információja bizalmas 	<ul style="list-style-type: none"> -- a társadalomba integrált -- az információk szabadon elérhetőek
a tanár	<ul style="list-style-type: none"> -- a tanítás kezdeményezője -- teljes osztályt tanít -- értékeli a diákokat 	<ul style="list-style-type: none"> -- segít a diáknak a legmegfelelőbb tanulási út megtalálásában -- tanácsokat ad a diák önálló tanulásához -- segít a diáknak abban, hogy az saját haladását értékelhesse
a diák	<ul style="list-style-type: none"> -- főképp passzív -- többnyire az iskolában tanul -- nemigen dolgozik csoportban -- a kérdéseket könyvekből vagy a tanároktól kapja -- megtanulja a kérdésekre adandó választ -- csekély érdekltség a tanulásban 	<ul style="list-style-type: none"> -- inkább aktív -- az iskolában és az iskolán kívül is tanul -- sok a csoportmunka -- kérdéseket tesz fel -- a kérdésekre választ talál -- nagyfokú érdekltség a tanulásban
a szülő	<ul style="list-style-type: none"> -- nehezen aktivizálható a tanulási folyamatban -- nem irányítja a tanulást -- nem nyújt élethossziglani tanulási modellt 	<ul style="list-style-type: none"> -- igen aktív a tanulási folyamatban -- együttműködik a tanulás irányításában -- modellt ad az egész életen át történő tanuláshoz

ben az Országos Közoktatási Intézet több szinten is vizsgálta:

1. nemzetközi vonatkozásban, az IEA által vezetett felmérésben való részvétellel,
2. a magyar középiskolák honlapjának elemzésével, továbbá
3. iskolai esettanulmányok készítésével.

A nemzetközi felmérés SITES névvel (Second Information Technology in Education Study, azaz az információtechnika oktatásának második vizsgálata) 26 országban zajlott 1999-ben, mégpedig hazánkban 260 iskola igazgatójának és az informatika alkalmazásáért felelős tanárának kérdőíves megkeresésével.(3) A felmérés az iskolai számítógép-használat minden területére kitért, beleértve az iskolai adminisztrációt, azon belül az iskolai könyvtárat is. Magyarországon általában a középmezőnyben foglal helyet (az informatikailag fejlett és az ex-szocialista országok között), de igen lehangoló képet kaptunk az iskolai információkutatást, -feldolgozást és -felhasználást vizsgálva. (Csupán Bulgáriát, Luxemburgot és Oroszországot előzzük meg). A megcélzott 14 éves korcsoport intézményeinek igazgatói (azaz általános iskolák, 6 és 8 osztályos gimnáziumok) 38%-

ban jelezték azt, hogy soha, 55%-uk pedig csak néha használja a számítógépeket az adminisztrációban. Ennek köztudottan nem (csak) a géphiány az oka, hanem inkább a megfelelő szakember. Mivel az amúgy is túlterhelt informatika tanár nem bízható meg az adminisztrációs szoftverek gondozásával, ezért a legtöbbször mindenfajta nyilvántartás hagyományos és időigényes „kézi” módszerrel történik.

Mit is értettek a felmérést végzők az adminisztrációs célú iskolai alkalmazások alatt?

- az iskolai könyvtár adatbázisának létrehozását, karbantartását,
- az órarend elkészítését,
- a tantestülettel kapcsolatos adminisztrációt,
- pénzügyi nyilvántartások készítését,
- az iskolán kívüli személyekkel (pl. szülők) és más szervezetekkel való kommunikációt.

Meglepő, hogy milyen nagy eltérések mutatkoznak a könyvtári állomány számítógépes nyilvántartásában. Ebben – mint sok más egyéb témában – élen jár Kanada, Szingapúr, Hong-Kong, Szlovénia, de teljesen lemarad Bulgária, Ciprus, Lettország, Litvánia és Oroszország. Bár a legtöbb iskolában

van a könyvtárban is számítógép, az állomány gépre vitele (szoftver és személyhiány miatt) nem megoldott. Hazánkban is csak 49%-ra adódott e felmérésben a könyvtári adatbázisok megléte, így a számítógépes adminisztrációnak több, mint 80%-a a pénzügyi és személyi nyilvántartásokra esik. Emiatt az OKI 2001-es alapfeladatai között szerepel a hazai iskolai könyvtárak helyzetének felmérése, elemzése, majd fejlesztési javaslatokat tartalmazó ajánlás készítése az Oktatási Minisztérium számára (ld. később).

Szerte a világon mindenütt és minden korcsoportban gondot jelent, hogy a tanároknak nincs elég idejük felkészülni a számítógépes órákra, ezeket nehéz integrálni a hagyományos tanításba, és sokhelyütt gondot okoz a számítógépekhez való hozzáférés megszervezése is. Az Internet-hozzáférés (ahol van) kevésbé problematikus, bár a tanároknak a web lehetőségeinek felfedezésére szintén alig van ideje. Összességében megállapíthatjuk, hogy bár számos iskolában jelentős erőfeszítések történtek az IKT alkalmazására és alapvetően a vezetői attitűd pozitív, a lehetőségek közel sincsenek kellően kihasználva: sem a tantárgyi, sem a könyvtári alkalmazások területén.(4)

Az IEA SITES-vizsgálata adta az öt-

letet ahhoz, hogy felkutassuk hazánkban is azokat az iskolai helyszíneket, tevékenységeket, amelyek az informatikát innovatívan, a tanulási-tanítási folyamatot megújítva, sőt, adaptálható módon alkalmazzák. Az OKI Program és Tantervfejlesztési Központja által végzett vizsgálatok a pedagógusokra, diákokra, sőt a szülőkre is kiterjednek, és kvalitatív módszerei között esettanulmányok, interjúk készítése, kérdőívek értékelése és iskolai dokumentum-elemzések szerepelnek.

Legelőször arra voltunk kíváncsiak, hogy pedagógusaink mikor nevezik innovatívnak az információs és kommunikációs technikát használó iskolai gyakorlatot. Szakembereket kérdeztünk meg általános iskolai tanítótól kezdve az egyetemi tanárokon át pedagógiai kutatókig, hogyan definiálnák e fogalmat. Az érdekes, sokszínű válaszokból nyert elemzés publikálásra került.(5) Ezt követően 2000-ben pályázatot hirdettünk „Így használom az Internetet ...” címmel pedagógusoknak, amellyel az Internet, a multimédia innovatív iskolai használatát kívántuk megismerni, és a pozitív, adaptálható hazai példákat, helyi kezdeményezéseket közkinccsé tenni. Igen értékes pályamunkák születtek, köztük három az iskolai könyvtár témájában, amelyeket az OKI honlapján jelentettünk meg. Az egyik különdíjat *Benkő Iona* tanárnő pályázata (Karinthy gimnázium, Budapest XVIII.) nyerte.

A pályázat során megismert iskolai műhelyekben folyó munkát tanulmányozva és megelőző tapasztalatainkkal összevetve négy iskolai helyszín választására nyílt lehetőségünk. Ezen iskolákban a 2000/2001-es tanévben folytak vizsgálataink, amelyek esettanulmányai a következő megfigyelésekre épülnek:

- interjú az innovatív tevékenységben közreműködő pedagógussal,
- interjú diákcsoporttal és néhány szülővel,
- foglalkozások megtekintése és elemzése,
- iskolai dokumentumok elemzése.

A négy eset olyan pedagógiai gyakorlatot mutat be, amely nem egyes

tantárgyakhoz vagy tanórákhoz kötődik, hanem az iskolai életet „fellendítő”, ugyanakkor a diákok képességfejlesztését és ismeretszerzését támogató tevékenység. Szempontjaink között az is szerepelt, hogy az innovatív tevékenység ne egyedi eset, hanem az érdeklődő iskolák, diákcsoportok számára átvehető, adaptálható legyen, mintegy mintául szolgálva az informatika alkalmazásához. Az interjúk feldolgozását, az esettanulmányok értékelő elemzését az OKI honlapján olvashatjuk, illetve az Új Pedagógiai Szemlében.(6) Az innovativitásban kiemelkedő szerep jut az iskolai könyvtárnak, a diákok információkutatásra való felkészítésének. Erről az egyik kollega így vélekedik: „*Könyvtárostánárként észrevettem, hogy jobban tudok segíteni a diákoknak a kutatómunkában, asztaltárgyi dolgozatok, pályázatok elkészítésében, ha magára az információ felkutatására készítem fel őket. Így született meg a tanfolyam ötlete ...*”.

Új műfaj: honlapkészítés

Szintén a SITES-felmérés irányította figyelmünket a hazai iskolai honlapok megvizsgálására. Az OKI és az Informatika–Számítástechnika Tanárok Egyesülete (ISZE) együttműködésé-
ként 2000-ben – két évvel a Sulinet-program indulását követően – sor került a magyar középiskolák honlapjainak elemzésére, 100 iskola reprezentatív minta szerinti kiválasztásával. Az elemzéshez igen részletes, kritikus szempontsor készült, amely három fő témára koncentrált:

- design és interaktivitás
- tartalmi kérdések
- biztonsági és technikai megoldások

(A honlapelemzés részletes tanulmánya az Interneten is olvasható, az OKI honlapján: www.oki.hu)

A honlapkészítés új műfaj, amely az iskolaújság hagyományaira építve hasznos szerepet tölthet be az információk publikálásában, illetve befogadásában. Sajnos iskoláink nagy részében még eléggé ad hoc módon készülnek a

honlapok, és leginkább tartalmi szempontból lenne szükség fejlesztésükre. (Összefoglalva elmondható, hogy csupán a vizsgált iskolák 27%-a ért el közepes vagy némiképp jobb értékelést a teljes szempontrendszer tekintve. Egy-negyedük alacsony színvonalú, 49%-uk pedig mindhárom szempontból értékelhetetlen honlappal rendelkezik.) Középiskoláink háromnegyed része tehát segítségre szorult abban, hogy valóban megfelelő tartalommal és módon képviselje-menedzselje magát a világhálón. (4)

Az iskolaújsághoz és iskolai évkönyvekhez viszonyítva e fiatal, mindössze 1–4 éves múlttal rendelkező műfaj vizsgálata további fejlesztésekre buzdít. Elsősorban a meglévő hiányosságokat kell pótolni, hogy a világháló nyújtotta lehetőségeket minél inkább kihasználhassuk. Javítandó a honlapok szerkezete és az interaktivitás mértéke is. Bővíteni kell az oktatás profilját tükröző forrásanyagok közzétételét. Ügyelni kell arra, hogy az alkalmazott technikai megoldások ne akadályozzák meg a honlap csúcsidőben való megnyitását, lapozgatását. Gyakrabban kellene frissíteni az anyagokat, és feltétlenül biztosítani kell a honlap védelmét is.

Mindenképpen dicséretes az iskolák színvonalas megjelenésére való törekvés, amely már a jelen állapotban is „csírájában” fellelhető. A fejlesztéshez nemcsak anyagi támogatásra, hanem elsősorban szakmai segítségre, a műfaj fejlesztését szolgáló továbbképzésekre van szükség. És természetesen arra is, hogy az iskola és a fenntartó is elismerje, támogassa a honlapkészítés és -karbantartás fontosságát, segítse a honlapszerkesztésért felelős személyek munkáját. **Kiemelt szerep** juthatna ebben a fejlesztési folyamatban az iskolai könyvtárnak, és az információk felkutatásában-publikálásában segítő, **aktív könyvtárostánár munkájának!** A jó honlap „*ablak a világra*”: nemcsak az információ-szolgáltatásban, a kommunikáció erősítésében segít, hanem a helyi kapcsolatépítésben (szülőkkel, fenntartóval, szponzorokkal stb.), a nemzetközi oktatási együttműködésben (pl. EU-pályázatok). Tartalmát gazdagíthatja a diákok saját produktumainak

megjelenítése, a tanulói aktivitást fokozó, kreatív alkotásokra ösztönző projekt jellegű munka eredményeinek publikálása. Mindez nagymértékben hozzájárul a tanulók önálló ismeretszerzésének támogatásához, amely az információs társadalomra jellemző tanulás oly sokat emlegetett jellemzője.

Szerepváltás az információs társadalom iskoláiban

A tanítási-tanulási módszerek az Internet korában éppúgy megváltoznak, mint a taneszközök, illetve a tanári attitűd. A tananyagfordozók struktúrája jelentősen átalakul, hiszen az „**egy tantárgy – egy tankönyv**” korszak lezárul. Például a 12 éves tanuló nemcsak a 7. évfolyam számára kiadott tankönyvből tanulhatja meg a földrajz tantárgy számára tantervileg előírt tudnivalót, hanem számos hagyományos és digitális információforrást is választhat. Egyre inkább átalakul az egy adott évfolyam egy adott tantárgyára szolgáló tankönyvek rendszere, és a papíralapú tankönyv megmarad a tudományterület időtálló, stabil információinak hordozójául, míg a példaanyag változik – erre jó hordozónak bizonyulnak a digitális taneszközök.

A **könyvtári búvárkodás** szerepe felértékelődik, hiszen a frontális osztálymunkát felváltják az egyéni válaszkeresést támogató foglalkozási formák. Az innovatív tanítási-tanulási folyamatra leginkább a kiscsoportos foglalkozások, a team- vagy egyéni munka jellemző. A hangsúly a tanítás helyett a tanuláson van, amely inkább kísérletező-kutató jellegű, a gyermek kíváncsiságát fenntartja, a válaszok keresésének önálló elvégzésére hosszabb távon is motivál, projekt-szemlélettel. A foglalkozások csoportmunkára ösztönöznek, fejlesztik az együttműködési képességet, és lehetővé teszik a nyitott közösség kialakulását is. A kísérletező-kutató diák az oktatási segédeszközök széles skálájából választhat, amelyek nem feltétlenül kötődnek az osztályteremhez, esetleg az iskolai helyszínhez sem. A hagyományos osztályok és formák (iskolai helyszín, tanóra, taneszköz ...) fellazulnak. A rendelkezésre álló

gazdag információforrások mellett egyéni jegyzetek, segédanyagok készíthetők és készíthetők, sőt ezek használata olykor a számonkérések során is megengedett. Változatos az információgyűjtés: a hagyományos és virtuális forrásokból (emberek, könyvek, adatbázisok, média, multimédia, Internet) történik.

Milyen az információs társadalom az **innovatív pedagógusa**? A tanár „mindenható” funkciója eltűnik, új szerepére a társ, partner, menedzser, szervező, tutor vagy mentor kifejezés illik leginkább. Feladata a motiválás, annak megtanítása, hogyan tanuljunk, a példamutatás az életvitelben, valamint a szűk szakma beillesztése az általános műveltségbe. A pedagógus az állandó fejlődést sugallja és azt a gyerekekbe ültetve önmagukban is előidézni képes. A foglalkozásokon felmerülő tananyagokat kellőképpen tudja integrálni és ezzel kapcsolatos kihívásokat kezelni. Ennek érdekében együtt tud működni más tárgyak tanáraival is. Elegendő teret ad a kísérletezésre, a konstruktív, önálló és csoportmunkára, amelyek a gyerekek érdeklődésének mozgatórugóján alapulnak. Nem a hagyományos tekintélyelvre alapozza a tanári szerepet, hanem a segítő, útmutató, fejlesztő társ szerepet vállalja, amely a nála bizonyos témákban több tudást birtokló diákok szerepét is a közösség hasznára tudja fordítani.

Az igazi innováció nem kötődik egyetlen személyhez, tanulócsoporthoz, iskolához. Értéke az adaptáció, a másutt, más körülmények közti „másolhatóság”, átvehetőség. Adaptáció nélkül az innováció csupán egy felvilágosítás a megszokott oktatási módszerek között.

Irodalmi ajánlat az Internet oktatási alkalmazásához

Az Új Pedagógiai Szemle 2001. július–augusztusi 7–8. száma változatos tanulmányokat közöl az Internet, az új technika oktatási felhasználásával kapcsolatban. *Nyíri Kristóf: Virtuális pedagógia* c. tanulmánya a hagyományos, „papír-alapú” tanulási környezet

virtuálissá válását, a képernyő-alapú tanulás esélyeit elemzi. *Hajdú Péter: A kibertér etikai, jogi és társadalmi kihívásai* c. cikkében egy nemzetközi konferencia előadásait bemutató rávilágít az Internethasználat igen fontos erkölcsi kérdéseire. *Z. Karvalics László: A net-nemzedék vizsgálatának szemléleti alapjairól* ír, és azt vizsgálja, van-e okunk pánikhangulatot kelteni az ismert veszélyek alapján az Internethasználaton felnövekvő ifjúság megítéléséről. *Kárpáti Andrea: Az informatikai kompetencia fejlesztése* c. tanulmánya a jelenleg 25 országban, köztük hazánkban is folyó OECD informatikai oktatási kutatás programjába ad betekintést. *Forgó Sándor: A multimédiás oktatóprogramok minőségének szerepe* c. műve (amely az OKI honlapján még részletesebben olvasható) a CD-ROM-okat vásárló tanárt, szülőt, diákot segíti eligazodni abban, hogy bemutatja az igazán hasznos multimédia-anyag pedagógiai, technikai, ergonómiai kritériumait. *Turcsányiné Szabó Márta: Az ÉPÍTMÉNYEK-re alkalmas környezetek a tanulás és tanítás érdekében* c. munkáját azoknak ajánljuk, akiket az állandóan változó hardver és szoftver világában a pedagógiai értékek, mikrovilágok, modellek kísérletező, megmaradó tanulási környezete érdekel. *Keszei Ernő: Virtuális kalauz egy oktatási web-állományhoz* c. anyaga arra ad példát, hogy az egyre felfutó távoktatás világában az arra laborgyakorlati miatt teljesen átállni sosem tudó egyetemi oktatás hogyan tudja mégis kommunikatív módon használni a tanárt-diákot összekötő Internetet.

Török Balázs: A diákok számítógéphasználati szokásai címmel az MTA-OM kutatásának kérdőívvel, interjúkkal végzett felméréséből ad érdekes adatokat, amellyel a tanulók internetezési és elektronikus levelezési szokásait ismerhetjük meg. *Tót Éva: A számítógép, mint a tanárok kommunikációs eszköze* c. tanulmánya ugyanezen kutatás részeként bemutatja, mi jellemzi általános és középiskolai tanáraink számítógéphasználati szokásait. Az Internet megjelenése mennyire van hatással a kistelepülések iskoláinak világára? A hátrányos helyzetben levő, kislétszámú, nem jól felszerelt vidéki iskolák pedagógusait segíti-e az új technika

megjelenése? Erről számol be *Fehér Pál: Hol vannak az Internet-pedagógusok, avagy a kistelepülések IKT-kultúrája* c. cikkében. A tematikus szám informatikai blokkját kerekasztal-beszélgetés zárja, amelyből ötletek fogalmazódnak meg az informatika iskolai alkalmazásának további fejlesztésére.

Az iskolai könyvtárak fejlesztési feladatai

Az Országos Közoktatási Intézetben kutatási fejlesztési program indult „Az iskolai könyvtár, mint információs forrásközpont” címmel. 2001. végén reprezentatív minta alapján 1200 iskolában felmérést végeztünk, amelynek fontos helyszíne lesz az iskolai könyvtár. A könyvtárostanár által kitöltendő, feleletválasztós kérdőív témakörei között szerepelnek a személyi feltételek, a könyvtárhasználat tanítása, a könyvtár szolgáltatásai és forgalmi adatai, az állomány-adatok és -fejlesztések. Külön kérdéscsoport foglalkozik a meglévő hiányosságok feltárásával, ezek okaival.

A kutatás másik része tanulmány formájában nemzetközi körképet mutat be a külföldi, iskolai példák alapján.

Jó forrásanyagot szolgáltat ehhez az OECD iskolai könyvtári helyzetjelentése, amely angolul és franciául az Interneten is olvasható, illetve PDF formátumú fájlban letölthető. (<http://electrade.gfi.fr/egi-bin/OECDBookShop.storerefrent>, ISBN száma: 9264086048)

A hazai innovatív és adaptálható könyvtári példákat is felkutatjuk, és publikálni kívánjuk. A kutatás zárótanulmánya alapján fejlesztési stratégiát készítünk az Oktatási Minisztérium számára, remélve, hogy a helyzetkép és problémák feltárását olyan fejlesztések követik, amelyek valóban lehetőséget adnak arra, hogy az iskolai könyvtárak a 21. század információs társadalmának megfelelően működjenek, erre felkészítvén a diákokat is ...

Irodalom

1. *Nyíri Kristóf: Virtuális pedagógia. Új Pedagógiai Szemle, LI. évf. 2001. július–augusztus, 30–39. o.*
2. *Pelgrum-Brummelhuis-Collis-Plomp-Jansen-Reinen (1997): The Application of Multimedia Technologies in Schools: technology assessment of multimedia sys-*

tems for pre-primary and primary schools. Luxembourg, European Parliament, Directorate Generale for Research.

3. *SITES. W. J. Pelgrum and R. E. Anderson (Eds): ICT and the Emerging Paradigm for Lifelong Learning: a Worldwide Educational Assessment of Infrastructure, Goals and Practices. IEA - University of Twente. OCTO November 1999.*
4. *Kőrösné Mikis Márta: Az IKT innovatív iskolai gyakorlatának vizsgálata nemzetközi kitekintésben. Új Pedagógiai Szemle, 2001. július–augusztus (LI. évf. 7–8. szám), 78–86. o.*
5. *Kőrösné Mikis Márta: Az innovatív pedagógiai gyakorlat definíciója. Új Pedagógiai Szemle, 2000. november (L. évf. II. szám), 60–70. o.*
6. *Földes Petra: Az informatika innovatív pedagógiai gyakorlata. Esettanulmányok elemzése az iskolai információkutatás és -felhasználás, valamint a diák–tanár együttműködés szempontjából. (www.oki.hu)*

A Z O
L V A
S Á S
É V E

www.olvasaseve.hu

Gondolatok a könyvtárhasználati ismeretek tanulásához-tanításához

MELYKÓNÉ TŐZSÉR JUDIT

A régebbi korokban egy nemzedék megélt az iskolában szerzett tudásból. Ma olyan világban élünk, ahol hihetetlen módon felgyorsult az ismeretek változásának, bővülésének, átalakulásának a ritmusa. Az ember élete során készítve, ösztönözve, de gyakran kényszerítve is van, hogy már meglévő ismereteit felfrissítse, újabbakkal kiegészítse.

Rendkívüli tempóban fejlődő és változó világunkban egyre nő az ismeretek, információk (szerepe és) száma. Boldogulásunkhoz, egzisztenciális biztonságunk érdekében egyre fontosabb az időben megszerzett hasznos információ, tény, adat. Ezzel egyidőben megnőtt tehát a különböző információs források, információs csatornák illetve az ezekből megszerzhető, feldolgozható és újraalkotható tudáselem szerepe.

A mindennapokban tapasztalhatjuk, átélhetjük, hogy a könyveken kívül számos egyéb ismeretforrás létezik: időszaki kiadvány, CD-lemez, kazetta, floppy, elektronikus dokumentum, Internet stb. Az ember az egyre fejlettebb technikával alkotta meg ezeket.

Az emberiséget nemcsak mindennapjainkban, hanem évszázadok óta fűti az a vágy, hogy minél jobban megismerje az őt körülvevő világot. Ma a művelt ember jellemzője, a szerteágazó sok szellemi és gyakorlati tudás, melyet kreatív létformában önmaga újraalkot. Természetesen ehhez az „állapothoz” azt is tudnia kell honnan, hogyan gyűjtse össze azokat az ismereteket, amelyekre szüksége van a tanuláshoz, munkájához, mindennapi életéhez. Azt is illik ismernie, hogy honnan szerezhet olyan könyvet, mely az olvasás gyönyörűségével gazdagítja mindennapjait.

Ezért tartom nagyon fontosnak, hogy az iskolában diákjaink is megtanulják a hozzájuk eljutó ismeretek megértésének, felhasználásának és alkotó módon történő felhasználásának leghatékonyabb formáit és módszereit.

Úgy vélem, hogy diákjainknak az alapképzés idejében és azt követően is el kell sajátítaniuk azokat az ismereteket, jártasságot, készségeket, magatartásformát és gondolkodásmódot, amelyek együttesen képessé teszik őket az iskolán kívül is az ismeretek önálló megszerzésére, feldolgozására és kreatív használatára.

Fontos tehát, hogy diákjaink megismerjék az információk felkutatásának, megszerzésének fortélyait:

használják a legáltalánosabb tájékoztató eszközöket,

- tudjanak lexikonban, enciklopédiában, szótárban, segédkönyvekben tájékozódni,
- ismerjék meg a különböző típusú dokumentumok tartalmában való tájékozódás legalapvetőbb, legesszerűbb módjait,
- ismerjék meg a rádióból, televízióból és számítógép segítségével hozzáférhető információk feldolgozásának lehetőségeit, módjait.

Az a tanuló, aki a különböző dokumentumokat használja, tud a számítógéppel dolgozni, rendszeresen hallgat rádiót és

néz televíziót, a számára fontos ismereteket is felkutatja, összegyűjti, s amikor szüksége van rá, akkor előveszi, mindent megtesz azért, hogy művelt emberré váljon.

A most következő gondolatok, módszertani ajánlások talán segítségére lehetnek azoknak a pedagógusoknak, akik vállalkoznak rá, hogy ezeket az ismereteket, képességeket sok-sok gyakorlás közepette kialakítják az alapképzés időszakában a diákokban.

Ezek a gondolatok 2001. október 15-én az OSZK-ban a Könyvtárostánárok őszi szakmai napja rendezvényén hangzottak el. Ott saját pedagógiai praxisom summázataát oszthattam meg a Tisztelt Hallgatókkal, melyet 1993 óta tudatosan felépített könyvtárpedagógiai terv szerint Hatvanban a Kodály Zoltán Általános Iskolában könyvtárostánárként koordinálhatok.

A könyvtárhasználati ismeretek tanítása-tanulása

A könyvtárhasználati ismeretek tanítása-tanulása a nézetem szerint a NAT és a kerettantervek által irányított gondolatrendszerben nem más, mint forráshasználatra épített tanulás módszereinek az elsajátíttatása.

Mi jellemzi ezt az ismeretet, még inkább képességegyüttest, amelyet a spirálisan építkező tevékenységek során sajátíthat el a diák?

Ez az ismeret elsősorban gyakorlati jellegű, de van természetesen célismereti, elméleti-fogalmi tudáseleme is minimális mennyiségben, melyben jellemzően az ismeretelemek közötti összefüggések, a gondolkodási algoritmusok a legfontosabb a véleményem szerint.

A könyvtárhasználati ismeretek tanításának célja az én olvasatomban tehát nem lehet más, minthogy önálló, tudatos szellemi tevékenységre, könyvtári kutatómunkára, a szellemi munka technikájára tanítsuk meg a diákjainkat főleg tevékenykedtetés során, mely egyben viszonyulást – remélhetőleg pozitív viszonyulást – is kialakít a könyvvel, könyvtárral kapcsolatban.

„A könyvben nem az az érték, ami le van írva, hanem amit kiolvasunk belőle. Minden szó arra való, hogy megindítson bennünk egy folyamatot s mi ezt hitelesítsük.”
(Kosztolányi Dezső)

Kosztolányi szavaihoz kapcsolódva ma talán még fontosabb, hogy diákjaink ismerjék és használják a könyvet és a könyvtárat. Hiszen ez az ismeret és gyakorlat képessé teszi a tanulóinkat arra, hogy valamennyi tantárgy tanulásánál ezeket felhasználva eredményesebb, sikeresebb, műveltebb emberré váljanak.

A könyvtárhasználatra nevelés tantervi beépülését, jellegét meghatározó tulajdonságok

- a) A könyvtárhasználatra nevelés komplex, minden tevékenységet átfogó nevelési folyamat.
- b) A kerettantervben modulárgyként jelenik meg és befogadó tantárgyakban is szerepel a célismeret és attitűd-együttes kialakításának egymásra épülő feladatrendszere.
- c) A könyvtárhasználatra nevelés a nevelőtestülettel közösen megtervezett tudatos tevékenységsor, melyet a könyvtárostánár könyvtárpedagógiai tervező munkája előzi meg, s az intézmény pedagógiai programja, mint stratégiai terv hitelesít.
- d) A közös tervezést közös – intézményi szinten koordinált, megvalósított és értékelt – tevékenységsor követi az iskola reál-tevékenységrendszerét alkotó minden elemében.
- e) A könyvtárhasználati ismeretek tanítása-tanulása olyan tevékenységegyüttes, amely a különböző tanuló-típusokkal való differenciált bánásmódra alkalmat, lehetőséget, eszközt, módszert egyaránt biztosít.

A fentebb említett tudatosan, körültekintően a feltételeket és a lehetőségeket is egyaránt figyelembe vevő, célorientáltan tervezett, megvalósított és értékelt intézményi szintű könyvtárhasználati ismereteket, attitűdöt és képességegyüttest kialakító tevékenységsor eredménye lehet olyan könyvtárhasználati tudás, mely a következő jellemzőkkel bír:

- Eszköztudás jellegű.
- Spirálisan elrendezett tananyaggal bír 1–10. évfolyamon a kerettantervben.
- Korszerűsége törekszik mind módszereiben mind eszközeiben.
- Folyamatosságában kap valódi pedagógiai tartalmat és ésszerű tevékenységsort.
- Fokozatosság jelenik meg az életkori sajátosságok figyelembe vételével kialakított célismeret és eszköztudás követelményrendszerében.
- Lehetőséget biztosít a tanulásszervezés minden szakaszában a differenciálásra és a sokoldalú tevékenykedtetésre egyaránt.

Mіндеzen könyvtárpedagógiai tevékenység intézményi szintű megtervezéséhez ad kellő iránymutatást a kerettanterv

- fejlesztési követelményrendszere
- a belépő tevékenységeknek a rendszere
- a tananyagtartalmak, ismeretkörök egymásra épülő rendszere

Ebben a tanévben a kerettantervi rendeletnek megfelelően az 1., 5., 9. évfolyamon a kerettantervnek megfelelő helyi tantervek szerint folyik a tanítás az iskolában, a többi évfolyamon pedig a NAT által strukturált helyi tantervek és a korábbi hagyományok szerint történik a könyvtárhasználati ismeretek tanítása. S mivel ez igen összetett és nagy pedagógiai tapintatot és tudatos elképzelést igénylő nevelési fel-

adatrendszer, ezért ebben az egész nevelőtestületnek, benne tanítóknak, szaktanárnak, osztályfőnöknek és e tevékenységek intézményi koordinálójának a könyvtárostánárnak nagyon fontos szerepe van.

„A jó munka alapja a jó terv”

(kínai közmondás)

A tudatosan átgondolt könyvtárpedagógiai tervből én most csak arra vállalkozom, hogy felvillantsam saját pedagógiai praxisomból azokat az elemeket, amelyek a könyvtárhasználati célismeretek tanítását jelentik. (Tehát azoknak az ismereteknek a köréből, amelyeket a nézetem szerint a könyvtárostánárnak kell irányítani, tanítani az iskolában, s a kerettantervben könyvtárhasználati ismeretek címen jelenik meg.) Ezen célismeretek közül is elsősorban az ebben a tanévben elkezdődő fejlesztésekre, kiemelten az 5. évfolyam könyvtárhasználati ismereteinek a tanítására vonatkoznak.

A könyvtárhasználati képzés megalapozásának egységes szerkezetbe foglalt tartalmait a Tisztelt Olvasó letöltheti az www.om.hu oldalról vagy elolvashatja a minden oktatási intézménybe eljuttatott Módszertani ajánlás, Kerettantervi segédlet című könyvben. Itt most ennek részletes kifejtésétől eltekintek, csak a fejlesztési követelményekre és az óraszámokra irányítom a figyelmet.

A könyvtárhasználati ismeretkör jellege

A könyvtárhasználati ismeretek tanítása és tanulása során a diákok olyan célismeretet és eszköztudást sajátíthatnak el, amelyek a teljes tanulási folyamatban bármely ismeretszerző és azt feldolgozó tevékenységük, önművelésük során alkalmazni tudnak.

Ez az ismeretkör két egymással szoros kapcsolatban álló részből áll.

● Egyrészt azok az ismeretek (célismeretek),

- a) amelyek a **könyvtárra**, mint információtároló és szolgáltató egységre vonatkoznak,
- b) valamint a **dokumentumra**, mint felhasználható forrásokra, azok tartalmából való tájékozódására vonatkoznak.

● Másrészt az az eszköztudás,

- a) amely a fellelt információk feldolgozásával vannak összefüggésben.
- b) Ez a szellemi munka technikája néven vált ismertté a NAT-ból.

Az ismeretkör elhelyezése a kerettantervben

A könyvtárhasználati ismeretek a kerettantervben két befogadó tantárgyba épültek be: az anyanyelvbe és az informatikába.

● A könyv és könyvtárhasználati ismeretek a magyar nyelvben

A magyar nyelv és irodalom kerettantervben a könyvtárhasználati ismeretek az első évfolyamtól a tizedikig folyamatosan jelen vannak.

Az 1–4. és az 5. évfolyam tanterveibe a teljes könyvtárhasználati tananyag beépül (mind a négy modul tartalmi elemei, képességfejlesztéssel, attitűdalakítással összefüggő fejlesztési követelményei ebben a befogadó tantárgyban találhatóak meg:

- általános könyvtárhasználati ismeretek,
- dokumentumismeret,
- a könyvtári tájékozódás segédeszközei,
- a szellemi munka technikája.

A 6. évfolyamtól kezdve pedig ebben a befogadó tantárgyban a

- dokumentumismeret
- és a szellemi munka technikája kap helyet.

A dokumentumismeret témakörben elsősorban

- a tartalmi jellemzők
- és a használat dominál

A szellemi munka technikája pedig

- az önálló ismeretszerzés teljes folyamatát tartalmazza a problémafelvetéstől, a forráskeresésen át az információfeldolgozásig.

A másik két modul az informatika tantárgyba integrálódik.

● Könyv és könyvtárhasználati ismeretek az informatika tantervében

Ebben a befogadó tantárgyban jelennek meg azok az **utak**, tevékenységsorok, algoritmusok, amelyek elvezetik a tanulókat a megfelelő dokumentumokhoz és a tartalmukban való tájékozódás elemi ismereteivel vértetik fel őket. Azaz az önálló ismeretszerzésre készítene fel a **tevékenységsorok megismerése, tudatosítása és gyakorlása közben** úgy, hogy elsősorban a könyvtárra, mint információszolgáltató intézményre vonatkoznak (általános könyvtárhasználati ismeretek, a könyvtári tájékozódás segédeszközei).

Az informatikába beépített könyvtárhasználati tanórai keretben fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy

- aktív könyvtárhasználókká váljanak,
- sajátjuk legyen az önálló ismeretszerzés igénye és gyakorlata, valamint célszerű tevékenységrendszer.

Erre azonban az a néhány óra, amit a kerettanterv ezeknek a tartalmaknak szán, úgy tűnik, hogy csak az alapozáshoz elegendő.

Amennyiben az a célunk, hogy az önálló ismeretszerzés képességét tudatosan használó diákokat neveljünk, kapcsolatot kell tartanunk az iskola nevelőtestületével.

Meg kell ismertetnünk kollégáinkkal céljainkat és a fejlesztési elképzeléseinket, meg kell ismertetni őket azokkal a tényekkel, hogy az egyes évfolyamokon milyen könyvtárhasználati ismereteket és eszköztudást szereznek a tanu-

lók, hogy azokat a kollégáink a mindennapi nevelő-oktató munkájuk során felhasználhassák és továbbfejlesszék. Valamint **tudatosan éljenek a kerettantervben meghatározott, a saját tantárgyukba beépített könyvtárhasználatra épülő megoldásokkal és módszerekkel.**

Azt mindenesetre itt is nyomatékosan meg kell jegyezni:

a könyvtárhasználati eszköztudás és képességegyüttes megszerzéséhez az **alapot a könyvtárostanár rakja le, de annak továbbépítéséért, az önálló ismeretszerzés képességének a kialakításáért, a tanulás képességének a kialakításáért minden pedagógusnak tenni kell az iskolában!**

● Az osztályfőnöki nevelés programjába építhető könyvtárpedagógiai tartalmak

A könyvtárhasználatra nevelés, illetve a művelődés igényeinek a felkeltése az osztályfőnöki nevelés sajátos és nagy hagyományokkal rendelkező területe.

A kerettantervek nem határozták meg az osztályfőnöki nevelés programját (csak az egészségnevelésre fordítandó időkeretet és tartalmakat szabályozták évi 10 órában).

Ezért fontosnak tartom e helyütt is kiemelni a kerettantervet kidolgozók javaslatát, hogy az osztályfőnöki nevelésben is minden évfolyamon jelenjenek meg a könyvtárpedagógiai témák közül azok, amelyek a már elsajátított célismeretek felhasználására épülnek, s az eszköztudás rutinjának megszerzéséhez vezetnek el tanulóinkat.

A könyvtárhasználat beépülése a többi tantárgyba

A kerettantervben a könyvtárhasználat programja

- egyrészt a befogadó tantárgyakban elkülönített tudástartalomként,
- másrészt minden tantárgyban megvalósítandó tantárgyközi nevelési feladatként jelenik meg.

A könyvtárhasználati tananyag szerkezete

A célismeret megtanításának megszervezése, az eszköztudáshoz vezető tevékenységsorok kialakítása, a könyvtárhasználati képesség kialakítása 1–4. osztályig egységes elvek alapján valósítható meg. A tananyag évfolyamokra bontása biztosítja a fokozatosságot, az egymásra épülést, a rendszerességet.

Az 5–6. évfolyam könyvtárhasználati ismereteinek a tanítása kiemelt szerepet kapott. E két évfolyamnak az a szerepe, hogy összefoglalja, rendszerezze az alsó tagozaton inkább játékos tevékenységek közben, s inkább spon-tán módon szerzett könyvtárhasználati tapasztalatokat. E két évfolyamon jelentkeznek először a könyvtárhasználat főbb ismeretköreinek a fogalmai, és a fogalmak közötti összefüggések, a tevékenységsorok tudatos algoritmizálása.

Fejlesztési követelmények az 5–6. évfolyamon a könyvtárhasználati ismeretek tanításakor

● Általános fejlesztési követelmény:

- Igazodjon el a könyvtár tereiben, állományrészeiben, tudja igénybe venni szolgáltatásait.
- **Használja** rendszeresen az iskolai könyvtárat.
- **Ismerje és alkalmazza** a könyvtárhasználat szabályait és kövesse a könyvtárban való viselkedés normáit.
- Tapasztalatai alapján lássa a könyvtárnak az ismeretszerzésben, a szabadidő tartalmas eltöltésében betöltött szerepét.
- Az iskolai könyvtár rendszeres igénybevételén túl ismerje meg és használja a lakóhelyi közkönyvtárat is.

– Ehhez kapcsolódó tananyagtartalom, ismeretkör:

- A könyvtár.
- A könyvtár tereinek, állományrészeinek a megkülönböztetése.
- A dokumentumtípusok formai és tartalmi sajátosságainak ismeretében legyen képes önálló használatukra.

● Általános fejlesztési követelmény:

- A dokumentumok formai és tartalmi sajátosságainak ismeretében **legyen képes önálló használatukra.**
- **Ismerje** a könyvek tartalmában való tájékozódás legfontosabb ismérveit.
- Lássa, hogy a technika fejlődésével az információk folyamatosan változó ismerethordozókon jelennek meg, és szerezzen tapasztalatokat ezek felhasználására.

– Ehhez kapcsolódó tananyagtartalom, ismeretkör:

- Dokumentumtípusok: könyv időszaki kiadvány, sajtótermék, évkönyv.
- Könyvek tartalmának megállapítása és ismertetése formai és tartalmi elemeinek a felhasználásával.

● Általános fejlesztési követelmény:

- **Tudjon** feladataihoz forrásokat választani, megadott szempontok alapján belőlük információkat szerezni és elvégzett munkájáról beszámolni.
- **Tudjon** a dokumentumokból szabályosan idézni és a forrásokra hivatkozni.

– Ehhez kapcsolódó tananyagtartalom, ismeretkör:

- Segédkönyvek, szótár, lexikon, enciklopédia
- Segédkönyvek használata ismeretlen fogalmak, kifejezések, eseményekhez, személyekhez kapcsolódó adatok kereséséhez, nyelvhelyességi önellenőrzéshez

● Általános fejlesztési követelmény:

- **Ismerje** a kézikönyvtár szerepét a tájékozódásban.
- Iskolai feladatai megoldásához és mindennapi tájékozódásához **tudja önállóan kiválasztani és használni a megfelelő segédkönyveket.**

- **Tudjon megfelelő szempontok szerint dokumentumokat keresni** a kézikönyvtárban, a könyvtár katalógusaiban, adatbázisaiban.

– Ehhez kapcsolódó tananyagtartalom, ismeretkör:

- A raktári jelzet
- Dokumentumtípusok
- Szépirodalom: betűrend, szakirodalom: szakrend
- Segédkönyvek, szótár, lexikon
- Sajtótermékek jellemzői
- A betűrendes katalógus szerkezete és használata
- Az adatfeldolgozás alapvető ismeretei

A könyvtárhasználati tananyag megtanításának órakerete

1–4. évfolyam

- Magyar nyelv és irodalom: 4+4+4+6=18 óra.
Összesen 18 óra.

5–6. évfolyam

- Magyar nyelv és irodalom: 5+4=9 óra,
informatika: 0+4=4 óra,
osztályfőnöki óra: 3+2=5 óra.
Összesen 18 óra.

7–8. évfolyam

- Magyar nyelv és irodalom: 4+4=8 óra,
informatika: 3+3=6 óra,
osztályfőnöki óra: 2+2=4 óra.
Összesen: 18 óra.

A könyvtárhasználati tananyag szerkezete

5. évfolyam

Magyar nyelv és irodalom

Témakör, tartalom

- TANULÁSI KÉPESSÉG, KÖNYV ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT
- A könyvtár raktári rendje
- Dokumentumtípusok: könyv, időszaki kiadvány, sajtótermék
- Segédkönyvek
- Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban: segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia)

Belépő tevékenységforma

- A könyvtár tereinek és állományrészeinek a megkülönböztetése
- Szöveges és képi információk értelmezése
- A könyvek tartalmának megállapítása, és ismertetése formai és tartalmi elemeik felhasználásával (tartalomjegyzék, bevezető fülszöveg alapján ill. átlapozással)
- Önálló ismeretszerzés könyvtári munkával: könyvek keresése bármely tantárgyi témához egyénileg vagy társaikkal együttműködve
- Segédkönyvek használata ismeretlen fogalmak, kifeje-

zések. Eseményekhez, személyekhez kapcsolódó adatok keresése. Nyelvhelyességi önellenőrzés.

- A felhasznált források azonosítása a dokumentumok főbb adatainak megnevezésével

6. évfolyam

Magyar nyelv és irodalom

Témakör, tartalom

- TANULÁSI KÉPESSÉG, KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT
- A korosztálynak szánt fontosabb sajtótermékek főbb fajtái, formái, tartalmi és szerkezeti jellemzői.
- A nyomtatott dokumentumok információi: szövegtípusok, illusztráció
- A könyvekből gyűjtött adatok rendezésének alapvető ismeretei

Belépő tevékenységforma

- Önálló vizsgálódás a könyvtárban: a korosztálynak szánt sajtótermékek megismerése, kézikönyvek használata a tárgyalt irodalmi művekkel és tanulmányaik egyéb területeivel kapcsolatban.
- Tantárgyi gyűjtőmunka egyénileg vagy csoportosan az életkornak megfelelő folyóiratokból, talált adatok célszerű, gondos elrendezése vázlatban, rövid jegyzetben, a felhasznált forrásokról a szükséges adatok följegyzése.
- Segédkönyvek használata, csoportosítása.
- Azonos fogalmak keresése és értelmezése szótárban, lexikonban és enciklopédiában.
- Nem szöveges ábrák értelmezése.

Informatika

Témakör, tartalom

- TANULÁSI KÉPESSÉG, KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT
- Raktári rend: szépirodalom, betűrend.
- Ismeretközlő irodalom: szakrend.
- Dokumentumtípusok: nyomtatott (könyv, sajtótermék) és nem nyomtatott dokumentumok.
- Betűrendes leíró katalógus szerkezete, használata.

Belépő tevékenységforma

- Megadott művek keresése és tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével.
- Különböző típusú és témájú dokumentumok formái, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása.
- Azonos művek keresése különböző ismerethordozókon.
A katalóguscédula értelmezése. Tájékozódás a dokumentumokról szerző, cím (és egyéb szempontok) szerint a betűrendes leíró katalógus segítségével.

A témák feldolgozásakor a következő algoritmust ajánlom:

● A tanulók már megszerzett gyakorlati tapasztalatára építünk, s ezzel annak tartalmi, hangulati részének a motiváló erejét is használjuk ki.

● Ezután rendszerezzük a megszerzett/megszerzendő ismereteket

Ez a rész tanulásszervezésben azt jelenti, azokat az ismereteket tartalmazza, amelyek a könyvtárhasználati témakör főbb fogalmait és azok összefüggéseit láttatják meg a rendszerezés, tudatosítás szándékával, az addigi ismeretek szintézisét adva.

● Ezután következzenek az egyénre szabott feladatok

A feladatokat olyan módon szerkesszük meg, hogy azok egymástól jól elkülönített rendszert alkossanak, de egymásra épülő részei a készségek, képességek, attitűd tudatos kialakítását segítsék.

A későbbiekben ismertetett különböző feladattípusokkal a könyvtárhasználat tanításához, a tanulási források használatának elsajátításához, a könyvtárhasználati pozitív attitűd kialakításához szeretnék segítséget adni, mely több mint másfél évtizedes szakmai gyakorlatom summázata is egyben.

A feladatokat egy 7 ezer kötetes iskolai könyvtár állományának felhasználásával állítottam össze, s valamennyit az iskolámban kifejlesztett tantárgyi tanterv megvalósításakor alkalmaztam az elmúlt 12 évben.

● A tanulásirányítás során alkalmaztam összefoglaló vázlatokat is amelyek fénymásolható óravázlatok, gondolatirányító táblai vázlatok is egy-egy téma lezárásakor, vagy éppen a felelevenítést is szolgálhatják egy újabb ismeretkör bevezetésekor.

● Minden témakör lezárását egy ellenőrző-összefoglaló kérdéssorral tesztek értékelhetővé.

A továbbhaladáshoz szükséges ismereteket és készségeket lehet a segítségével felmérni és ellenőrizni az adott témakör lezárásaként.

A könyvtárhasználati ismeretek, attitűd, képesség kialakítását

- gondolkodási műveletekkel,
- konkrét feladatátadással,
- problémamegoldással,
- következtetéssel,
- szintézissel
- és nyelvi, kommunikációs képességekkel

kiegészítve fejlesztem a célismeretet adó könyvtárhasználati óráimon.

A könyvtárhasználati ismeretek megvalósulása a középiskolai szaktárgyakban

SZAKMÁRI KLÁRA

2001. szeptemberében mindhárom iskolatípusban – gimnáziumokban, szakközépiskolákban és szakiskolákban – életbe lépett a kerettantervre épülő helyi tanterv a 9. évfolyamon. Ez alapvetően öröndetes, mert a néhol áttekinthetetlen ill. átjárhatatlan tantervi rendszerben kijelöl bizonyos prioritásokat, tananyagrészeket, és alapvetően pedagógiai szellemében új. Nem az ismeretekre helyezi a fő hangsúlyt, hanem készségekre, jártasságokra és a tanulói aktivitásra. Ad egy stabil vázlat, amelyre az iskola ráépíthette a saját elképzeléseit, alkalmazkodva a helyi viszonyokhoz. Így a szabályozottságon belül is tere van az új kezdeményezéseknek, programoknak – figyelembe véve az egyéni arculat kialakításának törekvéseit.

Hogyan jelenik meg a könyvtárhasználat a keret- ill. helyi tantervben?

Először legközelebbi befogadó, integráló tárgyunkat az informatikát és azon belül a könyvtárhasználati ismeretek megjelenését mutatom be a három iskolatípusban. Ezt követően az egyéb befogadó tárgyak tartalmát és esetleges óraszámát ismertetem, majd következnek a szaktárgyak. Munkámat az OM megjelent kerettantervi ill. tantervi segédletei alapján készítettem el. Itt mondok köszönetet *Dán Krisztinának, Haralyi Ervinnének* és mindazon kollégáknak, akik a kerettanterv előkészítésében, kidolgozásában és a segédanyagok megfogalmazásában részt vettek, áttekintésem az ő munkáik alapján készült. Felhívom a figyelmet azonban arra, hogy a végleges változat szerint a kerettanterv, az informatika oktatása csak egy évfolyamon összesen 74 órával számol, a 9. évfolyamra beépítve a tárgyat, de megadva a lehetőséget a helyi tantervben az évfolyamok közötti átcsoportosításnak ... A kerettantervi segédletben pedig még a 9–10. évfolyamra tervezték a szerzők a gimnázium esetében. A szakközépiskolákban a 9–10. évfolyamon van jelen a könyvtárhasználat, de az óraszám megegyezik a gimnáziuméval. A szakiskoláknál ugyanez a helyzet.

Könyvtárismeret a kerettantervben

Hangsúlyozni kell, hogy a tanulóknak eszköztudást kell elsajátítaniuk, melyet bármely tanulási folyamatban, az életük során bármikor kell tudni alkalmazniuk. Az ismeretkör két részre oszthatjuk. Az elsőbe három, a másodikba egy témakör tartozik.

I. témakörei:

- a könyvtár, mint információt tároló és szolgáltató egység
- a dokumentum, mint forrás
- a tájékoztató eszközök, amelyek a dokumentumok elérését biztosítják.

Ezeket az ismereteket az informatikán belül oktatjuk. Ennek megvalósításához nélkülözhetetlen a képzett könyvtáros tanár, a törvényi előírásoknak megfelelő iskolai könyvtár, melynek állománya a megfelelő összetételű, korszerű, nem hagyományos dokumentumokkal is rendelkezik, és ezeket elérhető módon rendezte és tárta fel.

A sajátos szakmai tartalmak miatt ezt a képzést mindenképpen a *szakos képesítésű könyvtáros tanárra kell bízni*, hogy megfelelően tervezhesse, felépíthesse a könyvtárhasználati tanórát, így előkészítve, megalapozva a szakórán megvalósuló gyakoroltatást, alkalmazást. Támaszkodnunk kell szerencsés esetben az iskola egész nevelőtestületére, kölcsönösen segítve-kiegészítve egymás munkáját – a gyerek érdekében. A hatékony munkamegosztásban az alapozás a könyvtáros tanár dolga, az önálló információszerzés, a tanulás képességének kialakítása, a kommunikációs kultúra fejlesztése az egész iskola feladata és felelőssége.

II. témakör:

A szellemi munka technikája.

Ez az ismeretkör a magyar nyelven belül is megjelenik, az információ megfelelő szövegértelmezési, feldolgozási képessége a tanulás tanítása kapcsán valósul meg.

Az 1–10. évfolyamon folyamatosan jelen van a szellemi munka technikájának fejlesztése. Az ismeretek lineárisan épülnek fel, a spirális szerkezet pedig a korosztályhoz igazodó eszközökkel, módszerekkel és tevékenységformákkal a tanulást elősegíti. A középiskolákra vonatkoztatva a tanterv a célok és feladatok között nevesíti a könyvtárhasználati ismeretek tartalmát, a belépő tevékenységformáknál jelenik meg az aktuális ismeret, témakörönként megjelölve. A továbbhaladás feltételei között megfogalmazza a könyv és könyvtárhasználat minimális követelményeit. Maga a tananyag alapozó jellegű, a gyakoroltatással, a más tárgyaknál való használatával kell képességgé válnia. Ezért hangsúlyozni kívánom, hogy a könyvtárhasználat tanítása és elsajátítása tantárgyközi feladat és minden pedagógus felelőssége.

Ezek után következnek a könyvtárhasználat a különféle szaktárgyakban, a három iskolatípusban. A gimnáziumok és szakközépiskolák tevékenységformái, témakörei, tartalmi és a továbbhaladás feltételei sok esetben megegyeznek, esetleg óraszámban térnek el.

Informatika és könyvtárhasználat

Gimnázium és szakközépiskola:

Évi 74 óra, ebből a könyvtárismereti szakóra javasolt óraszámja évi 6 óra.

- Tájékozódás a középiskolai könyvtár és állományszerkezetében (raktári rend, állományrészek).
- Újabb könyvtártípusok, a könyvtári rendszer megismerése, közvetett vagy közvetlen formában (látogatás, tanulmányi kirándulás).
- Dokumentumok rendezése információk értékük szerint (nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumok, kézikönyvtár, információkereső nyelvek).
- Keresés formai és tartalmi szempontok szerint (katalógusok, számítógépes adatbázisok).
- Keresés országos könyvtárak katalógusaiban az interneten (könyvtári és egyéb információs rendszerek).
- Közhasznú információk keresése (internet, pályaválasztási tanácsadó, telefonkönyv, menetrendek, katalógusok hagyományos és elektronikus formában).
- Szelektív irodalomgyűjtés és bibliográfia készítése, adatbázisok, bibliográfiák (rejtett, szelektív, ajánló).

Mik veszélyeztetik az elsajátítást? A megfelelő taneszközök hiánya mind minőségben, mind mennyiségben. A kevés óraszám nem elegendő, az EU ECDL vizsga követelményeinek való megfeleléshez még legalább ennyi óra kéne. Ugyanez érvényes az érettségi követelményeire is.

Szakiskolák

Kiemeli az eszköztudás jelleget, figyelmeztet, hogy ez már egy Net-generáció. Fontos, hogy értő módon használják a gépeket, a világhálót, az adatbázisokat. El kell sajátítaniuk a szövegszerkesztést. A felhasználói ismeretek alapszintű elsajátításához a tanterv két változatban készült. Az A típus alapvizsgára nem készít fel, inkább több gyakorlási lehetőséget tartalmaz, a B típus az alapvizsgára felkészít. Az óraszámuk megegyezik, a 9–10. évfolyamon kötelezően évi 74 óra. A tanulás tanítása kiemelten fontos feladat. Igényelje a könyvtárat, ismerje rendjét, szolgáltatásait, tanulja meg a könyvtári viselkedés normáit, a különféle dokumentumtípusokat különböztesse meg. Adott forrásból információt merítsen, szótárat, lexikont tudjon használni. Szerezzen tapasztalatokat a helyi közkönyvtárban és tudjon az interneten keresni.

Magyar nyelv és irodalom

A gimnáziumok és szakközépiskolák itt is megegyeznek.

Kiemelten kezeli a tanulói tevékenységek egymásra épülését, a tevékenységek szervezése azonos szerkezetű, bár a feladatok, témakörök és tartalmak eltérőek. A gyerek és tanulóközponti szemlélet jellemzi. Kiemeli az önálló ismeretszerzést könyv- és könyvtárhasználattal, épít más tantárgyak tartalmaira is. A tanulási tevékenységet segítő eljárások elsa-

játítottatása fontos cél: így a jegyzet, vázlat, definíció, magyarázat, összefoglalás, önálló ismertetés, szövegátalakítás, dramatizálás. Fontos a képességfejlesztés és a műértő olvasóvá nevelés – felfedeztetve a tanulás, a szellemi kaland izgalmát. Különösen a változatos tevékenységformáknál jöhet szóba a könyvtár. A 9–10. évfolyamon konkrét témakörként megjelenik a könyv- és könyvtárhasználat a nyelvtanon belül.

Mivel lehetnek gondok? Nem áll rendelkezésre a megfelelő taneszköz, vagy nem megfelelő számban áll rendelkezésre, vagy csak a hagyományos dokumentumokból van elég példány.

Szakiskolák

A képzés itt is beépítette a könyv- és könyvtárhasználatnak az önálló tájékozódást és ismeretszerzést elősegítő követelményeit, de látni kell azt is, hogy a tanulók zöme az alapkészségekkel sem rendelkezik, és a további tanulása sem megalapozott. Nem is szeret és sajnos igazából nem is tud olvasni. A cél a jó olvasási technika elsajátítása, a szövegértelmezés kialakítása, a nyelvi-jelentéstani gazdagítás. A tanterv hangsúlyozza a lényegkiemelést, a rendezést és a könyvtárhasználatot. Tehát teljesen új módszerekre, új taneszközökre és jelentős szemléletváltásra van szükség a szakiskolai oktatásban.

Történelem

Óraszámok: a gimnáziumban évfolyamonként heti 2–2–3–3, szakközépiskolában 2–2–2–3.

A tantárgyat a tananyag lényeges átalakulása jellemzi. A hon- és népismeret, életmódtörténet, az emberi környezet állapota, a nagy vallási, szellemi áramlatok bekerülése a témák közé a kronologikus, adatszerű tudást kívánja ellensúlyozni ill. árnyalni. Beépítheti a társadalomismereti modult ill. a mozgóképkultúra és médiaismereti modul egy részét a tantervébe. Így modern, új tartalmak és követelmények jelennek meg. A belépő tevékenységformáknál tudatosan épít a könyv- és könyvtárhasználatra, tehát célszerű felmérni, mit is igényelnek a kollégák, milyen új taneszközökre lesz szükség ill. rendelkezésre állnak-e megfelelő példányban. Kiemelném a térképészeti, topográfiai gyakorlatokat, az adatsorelemzést, a hely- és népismereti, valamint az életmóddal kapcsolatos új témákat, feladatokat. Megnö az írásos források elemzésére fordítandó idő ill. a nem hagyományos dokumentumok, mint források felhasználásának jelentősége. Ezeket alapkövetelményként fogalmazza meg a kerettanterv és kiemeli, hogy meg kell tanítani a különféle források információs tartalmuk szerinti megkülönböztetését, a forráskritikát. Ez újfajta tanulásszervezési módot kíván meg tanártól, könyvtárostól.

Szakiskola

A tárgy neve: Történelem és társadalomismeret, évfolyamonként heti 2 óra.

Nagyon fontos a hiányok pótlása, az általános iskolai

anyag áttekintése, átismétlése. A tanulók adottságaihoz igazodik a tanterv. A tevékenységformáknál megjelenik az információs forrásokkal való bánásmód tanítása. Törekedni kell az aktív, újszerű feldolgozási lehetőségekre, a forrásokra való támaszkodás itt is megjelenik, hasonlóak az elképzelések, mint a gimnáziumban, csak egyszerűbb formában.

Emberismeret és etika

Új tantárgy a 11. évfolyamon, évi 37 órában. A cél az etika alapkérdéseinek vizsgálata, a megfelelő vitakultúra kialakítása. Szükség lehet bizonyos szövegrészletekre, érdemes a tanár figyelmét felhívni a könyvtár dokumentumaira.

Szakiskoláknál nincs ilyen tantárgy.

Bevezetés a filozófiába

Csak *gimnáziumokban* van 12. évfolyamon évi 32 órában.

Ajánlott műrészletekkel dolgozik, meg kell nézni, hogy vannak-e ezek a művek, és megfelelő példányszám áll-e rendelkezésre. Fontos a kultúrtörténeti vonatkozások beépítése, az önálló adatgyűjtés utáni vita és szerepjáték.

Idegen nyelvek

Gimnázium, szakközépiskola

Első és második nyelvre is évi 111 óra áll rendelkezésre.

A kommunikatív nyelvtanítás a cél, a csoport és pármunka fokozott hangsúlyt kap. A készségeket fejleszti a tanulói tevékenységeken keresztül. Az olvasott szövegértésnél kiemeli a sokféle szövegfajtát és azt, hogy minél magasabb szintre jut a tanuló, az olvasás az ismeretszerzés egyik legfontosabb formájává válik. Az iskolai könyvtáraknak nagy szerepük van abban, hogy a tanulók nyelvi szintjének megfelelő, könnyített és eredeti olvasmányokat kínálnak. Előtérbe kerül a tanulási módszerek megtanítása, az autonóm nyelvtanulás, az egész életen át való nyelvtanuláshoz szükséges készségek, a megfelelő források és taneszközök megléte. Idegen nyelvű folyóiratok, egynyelvű szótárak, elektronikus dokumentumok, idegen nyelvű hang- és videokazetták, tanári segédletek és kézikönyvek szükségesek. Itt nagy feladatok várnak a könyvtárostánárra. Az adott nyelv kultúrájába való belépés és az interkulturális tudatosság kialakítása a cél.

Szakiskolák

Számos intézményben hiányoznak a tárgyi és személyi feltételek. A tankönyv és egyéb segédanyagok megfelelő kiválasztása döntő jelentőségű. Szükség van általános oktatáscsomagokra és speciális szókincsű anyagokra. Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a vizuális segédeszközökre, valamint a számítógépes programokra, CD-ROM-okra.

Matematika

Óraszámok: a *gimnáziumokban* heti 3-3-4-4, a *szakiskolákban* 3-3-3-3.

A cél az önálló, rendszerezett logikus gondolkodás kiala-

kítása, fejlesztése. A tevékenységeket kell a középpontba állítani. Nagyobb hangsúlyt kap a modellalkotás és a metamatizálás folyamata, az önállóságot feltételező feladatmegoldások, a modern technológiák alkalmazása grafikonok készítésénél, elemzésénél, adatok gyűjtésénél. A könyvtár ill. az internet segítségével matematikai érdekességeket gyűjthetnek a tanulók. A gyűjtőmunkák és szemléltető anyagok készítése, a számítógépes megjelenítés az értékelésnél figyelembe veendő tevékenységek.

Szakiskolák

Heti 3 órájuk van. Hiányos képzettséggel jönnek a gyerekek és sok kudarccal. Az eredményesség szempontjából döntő a pozitív motiváció, a megfelelő önbizalom kialakítása. Sok esetben gondot okoz a szövegek olvasása, értelmezése is. A statisztikai táblázatok feldolgozásánál számít a könyvtárra, mint forráslelőhelyre.

Fizika

Itt különböző a *gimnáziumok* és *szakközépiskolák* anyaga.

A gimnáziumoknál az óraszám változás és a tanulói célcsoport változása miatt tananyagcsökkenést és módszertani szemléletváltást ír elő a tanterv. A jelenségeket és hétköznapi gyakorlatokat kell előtérbe helyezni a feladatmegoldásokkal szemben. Az új helyzetben nagyobb teret kap a diák kutatómunkája, kísérletei és a fizika kultúrtörténetének feldolgozása: Az egyéni tapasztalatszerzés az igazán meggyőző, de sajnos az iskolák felszereltsége, a laborok hiánya és az időhiány ezt nem mindig teszi lehetővé. Bátran alkalmazzák a tanárok az ismeretszerzés modern formáit, a tudományos ismeretterjesztés lehetőségeit, itt szintén sok pótolnivaló lesz a könyvtárban.

A szakközépiskoláknál kétféle a megítélés, attól függően, hogy műszaki, vagy egyéb szakközépiskoláról van szó. Itt is előtérbe kerül az élményszerűség, a kísérletezés. A műszakiaknál elmélyülten, magas színvonalon és emeltebb óraszámokban tanulják a tárgyat. Kiemeli a tudományos világ híreit, a tudománytörténeti érdekességeket, az önálló anyaggyűjtést könyvből, folyóiratból, elektronikus és audiovizuális dokumentumokból.

Szakiskolák

Az alapvizsga letétele a cél, ha a szakmához szükséges a fizika ismerete. Ha nem, akkor „alapozó” tantervet kell tanítani. A gyerekek érdeklődésének felkeltése a cél. Tanulják meg elkülöníteni a tényeket, a tudományos szenzációkat és az áltudományos közléseket. Ehhez segít a napi sajtó, a tv, az internet. Egyes témaköröknél ajánlja az ismeretterjesztő szakirodalom feldolgozását, multimédiás szakanyagok meglétét.

Biológia

Gimnáziumok

Egy-egy témakör eltűnt, de újak kerültek a helyére: ökoló-

gia, egészséges életmód, környezeti ártalmak. A tanári-tanulói tevékenységek tervezésénél-szervezésénél tudatosan épít a könyv- és könyvtárhasználatra, konkrét műveket, CD-ROM-okat és videókat ajánlva. Felhívja a figyelmet az interneten megjelenő tudományos folyóiratokra. Követelményként fogalmazva meg a könyv- és könyvtárhasználatot, a projektmunkát.

Szakközépiskolák

Amennyiben szakmai tárgyak alapozója, akkor elmélyült oktatást kíván, együttműködést más tárgyakkal, a témaköröket csoportosítva, a természettudományos tárgyakat integrálva oktatja.

Szakiskolák

Itt biológia és egészségügy a tantárgy neve. A cél a szocializáció elősegítése. A tanulás alapvető formája a szemléltetés, a kísérletezés, az önálló ismeretszerzés, a gyakorlati tudás. A tevékenységformáknál kiemeli a könyv- és könyvtárhasználatot, konkrét műveket is megad.

Kémia

Gimnáziumok és szakközépiskolák

Jelentős az óraszámcsökkenés, és csak 9–10. évfolyamon oktatják. Változás történt a tantárgy tartalmában, taneszközeiben és a tanítás módszereiben. Az élményszerűség és a képességfejlesztés a cél, így a kísérletnek kiemelten fontos szerep jut. A kommunikációs készségekre, az önálló ismeretszerzésre ösztönöz, a könyv és könyvtárhasználatot fontosnak tartja, épít ezekre a tudásokra. A szakközépiskolában ehhez képest bővítés van, ha a szakiránynak ez felel meg.

Szakiskolák

A gyakorlati szempontokat kell erősíteni, a tanulók többsége a hétköznapi élethez szükséges természettudományos ismeretekkel sem rendelkezik. Előtérbe kerül a mindennapi környezeti problémák és az egészségvédelem tárgyalása. Az önálló ismeretszerzés képességének kialakítása itt is nagyon fontos. A könyv tárgymutatójának és tartalomjegyzékének megismertetése, tudományos cikkek, videók feldolgozása otthoni munkával.

Földünk és környezetünk

Gimnáziumok és szakközépiskolák

Tartalmi változások vannak a tárgynál, hangsúlyosabban jelennek meg a környezeti problémák, napjaink világgazdasági folyamatai, a szintetizáló jellegű feladatok. A fejlesztés és a tevékenység áll a középpontban, így a térképismeret, az információhordozók használatával összefüggő tevékenységek, a forráshasználat. Kifejezetten épít a könyvtárhasználatra, a projekt, csoport és egyéni kutatómunkára. Ábrák, adatsorok értelmezése, kigyűjtése, a különféle információhordozók szelektív használata, a könyvtári gyűjtőmunka, internet a továbbhaladás feltételeinél is szerepel.

Szakiskolák

Ugyanezek a tartalmak jelennek meg, csak egyszerűbb formában. Az alpműveltségi vizsgára való felkészítés a cél.

Ének-zene

Gimnázium

A tanulói tevékenységeket négy egységbe sorolja: zenehallgatás, éneklés, kottaolvasás-írás, improvizáció. Az önművelésnél kiemeli, hogy a helyi könyvtárból kölcsönözzenek zeneműveket, partitúrákat, kottákat, használják a kézikönyveket, lexikonokat, CD-ROM készletet. Kapcsolódjanak össze a témák más művészeti ágakban való megjelenítéssel, megjelenéssel. Konkrét taneszközöket sorol fel a segédlet, felhívom a kollégák figyelmét ezek beszerzésére.

Szakközépiskolák

Új tantárgyként jelentkezik, a cél az élményszerűség és az érzelmi nevelés. Az ismeretanyag azonos a gimnáziuméval, de elsősorban a személyiség fejlesztése, az ellenálló attitűd legyőzése a legfontosabb.

Szakiskolák

Új a művészeti nevelés. Az általános műveltség emelése, az érzelmi nevelés a fő szempont. Élményt kell adni, örömteli tevékenységgé kell változtatni az éneklést a tanulók számára.

Rajz és vizuális kultúra

Gimnáziumok, szakközépiskolák

Újdonság a szélesebb körű vizuális nevelés felvállalása. Új témakörök kerültek be a hagyományos képzőművészet és művészettörténet mellé. A vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra új tartalmak. Tudomásul kell venni, hogy a gyerekek az ismereteik jelentős részét az audiovizuális médiumokból szerzik. Gyakorlati feladatokkal, az adott korosztályt foglalkoztató problémák megoldásával kell találkozni a tanulónak. Kiemelkedőek a project-feladatok, a gyűjtőjátékok, a kiállítás- és múzeumlátogatások. A megfelelő minőségű és sokrétű szemléltető eszközök elengedhetetlenek, így videók, CD-ROM-ok, DVD-k.

Szakiskolák

Új tantárgy, a gimnáziumi elképzelésekhez hasonló témakörökkel, de a fő hangsúly az ember alkotó és teremtő képességére helyeződik, előtérbe lép az önkifejezés.

Testnevelés és sport

Gimnáziumok és szakközépiskolák

Elsősorban a preventív jelleg, a tanulók egészségének megőrzése, ellenállóképességük növelése dominál. A képességfejlesztő gyakorlatok mellett új tartalmi elem a természetben űzhető sportok ill. az önvédelmi és küzdősportok megjelenése. Kívánatos taneszköz a számítógép, az internet

szabályrendszerek, sporttörténet, híres sportolókról szóló dokumentumok. Kiemeli a videós bemutatást, mint lehetőséget.

Szakiskolák

A szakmára való fizikális felkészítés, az ellenállóképesség és erőnlét növelése a cél. Ebben a közegben nagyon népszerű az erőfejlesztés, célszerű figyelmeztetni a tanulókat a veszélyekre.

Osztályfőnöki nevelés

Ajánlásként a kerettantervi segédlet az osztályfőnöki nevelés tervébe is javasolt könyvtári témákat. A nevelési célok mellett közöl tananyagtartalmakat és tanulói tevékenységeket is. A javasolt óraszámok 9., 11., 12. évfolyamon évi 3 óra, a 10. évfolyamon 2 óra. Mindenképpen elérendő cél, hogy ez az ajánlás beépüljön a helyi tantervbe, hiszen az iskola nevelő munkáját, a tanulók személyiségfejlesztését szolgálja. Az olyan pedagógus, aki igényes és a nevelői szerepet is felvállalja, örömmel működik együtt a könyvtáros tanárral, ha ehhez megfelelő partnert és könyvtárat talál.

A továbbiakban csak a gimnáziumokban előforduló modulokról lesz szó.

Társadalomismeret, állampolgári ismeretek

A 9–10. évfolyamon évi 18 óra. Integráló szerepű tantárgy, a diákok szükségleteire épít, nem a tudománykodás a cél. Közhasznú ismereteket, készségeket kell elsajátítaniuk. Fontos az önálló arculat megőrzése, mert nagy a veszély a történelembe való beolvadásra. A témakörök, tartalmak nagyon változatosak. Javasolt filmrészletek feldolgozása, az epochális tanítás, a témahét bevezetése.

Gazdasági ismeretek

A 11. évfolyamon évi 18 óra. A témák a következők: a háztartás, a vállalkozó és a vállalkozás, a munka világa, nemzetgazdaság, világgazdaság. A képzés mindenképpen gyakorlatorientált kell legyen, de nyilvánvalóan szükség lesz újfajta dokumentumokra a könyvtárban.

Pszichológia

A 11. évfolyamon évi 18 óra. A drogkérdés, a devianciák ismerete, a pszichológiai kulturáltság növelése, a kritikai látásmód elérése a cél. Javasolt bizonyos témák önálló könyv- és könyvtárhasználaton alapuló feldolgozása.

Jelenismeret

A 12. évfolyamon évi 16 órában napjaink problémáinak felvetése, tárgyalása, vita a tartalma. Az öntevékenység sze-

repe megnő, az anyaggyűjtés, tájékozódás fejlesztése a fontos, különös tekintettel a folyóiratokra.

Tánc és dráma

A 9–10. évfolyamon heti 1 óra. Itt is a tevékenység-központúság a jellemző, a tantárgyi integráció nagyon fontos lenne. A drámai eszköztár és a színházi nyelv elemeinek ismerete a cél – tapasztalatokon alapulva. Videón vagy filmen vagy DVD-n előadások vagy részleteik megtekintése, elemzése vagy saját előadás felvétele javasolt. Szerteágazó, új dolgok jelennek meg. Van-e a könyvtárban ehhez anyag, tanárnak-diáknak egyaránt?

Mozgóképkultúra és médiaismeret

A 11–12. évfolyamon 18 ill. 16 óra. A média szerepének előretörése, új társadalmi modell megjelenése, a képek világa másfajta kifejezésmódokat hoz létre. Új dokumentumok kellenek, segédanyagok, taneszközök, tankönyvek diáknak, tanárnak egyaránt. Konkrétan meg is nevezi ezeket, és feltehetőleg helyeket is megad.

Végigtekintve a tantárgyak és modulok során, az új témakörökön, másfajta szemlélet- és tanulási módokon láthatjuk, hogy sok feladat vár a könyvtáros tanárra is.

Át kell tekintenie a helyi tantervet, konkrétan egyeztetnie kell a munkaközösségekkel a várható igényekről. Még szerencsésebb azonban, ha maga ajánl dokumentumokat, alkalmakat, felhívja a figyelmet a tantervben rejlő lehetőségekre és kötelezettségekre, összedolgozik a kollégákkal. Állományelemzést végez és még tudatosabban építi a könyvtár gyűjteményét, pályázik, pénzt és ötleteket szerez. Mindezt kitartó, céltudatos, szívós munkával, szolgálva az iskolát és a tágabb közösséget.

Munkám során áttekintettem a következő kiadványokat:

1. Az alapfokú nevelés-oktatás kerettantervei. Bp.: OM., 2000. 389 p.
2. A középfokú nevelés-oktatás kerettantervei I. (gimnázium). Bp.: OM., 2000, 271 p.
3. A középfokú nevelés-oktatás kerettantervei II. (szak-középskola, szakiskola). Bp.: OM., 2000. 328 p.
4. Kerettantervi segédlet a középfokú nevelés-oktatás tantárgyaihoz és tantervi moduljaihoz. Bp.: OM., 2001. 406 p.
5. Kerettantervi segédlet a környezeti neveléshez, a könyvtárhasználatához és az egészségneveléshez. Bp.: OM., 2001. 162 p.

(A KTE 2001. év október 15-i szakmai konferenciáján elhangzott előadás szerkesztett, változata.)

A hon- és népismeret tanítása (... és hogyan segítheti az iskolai könyvtár?)

TÖLGYESI JÓZSEF

A Honismereti Szövetség (és más közreműködők) szervezésében ez év októberében Szegeden került megrendezésre *Az iskola és honismeret* című III. Országos Konferencia. Ezúttal a téma a hon- és népismeret tanítása és a pedagógusképzés volt, amely alkalomból a résztvevők széles terepen vizsgálták azokat a kapcsolódásokat, összefüggéseket, amelyek hatékonyabbá, eredményesebbé tehetik a nemzettudatosságra nevelést. E téma környezetében természetes módon ott szerepeltek a tanítást segítő programok és azok a kiadványok, amelyek tágabb körben vagy éppen lokálisan, egy-egy településhez, iskolához kötődően segítik e mind fontosabb nevelési-oktatási területet.

A hon- és népismeret, mint a közoktatás egyik új tantervi modulja tanításának összetett célrendszere van, amelyben a hagyományok elméleti vonatkozásai éppúgy szerepet kapnak, mint a gyakorlata, azaz, ez utóbbiban azoknak a szokásoknak a megélése, amelyek évszázadokra visszamenően őriznek életmódot, s olyan tárgyalkotó tevékenységek elsajátíttatása, amelyek bevezetik őket a hétköznapi és ünnepi alkalmak rituáléjának világába. Mindezekhez az utóbbi évtizedben olyan könyvészeti anyag jött létre, amely a pedagógusok, a gyermekek (és a szülők) számára lehetővé teszi az ismeretek teljes körű áttekintését. Amit hiányolhatunk, azoknak a könyveknek a szélesebb köre, amelyek a helyi hagyományok, a lokális hon- és népismeret tanításához adnak segítséget.

A konferencia alkalom volt arra is, hogy az előadók és a hallgatók áttekintsék, az oktatás mely területei, résztvevői számára jelenthet további teendőket, hogy e népismereti modul megfeleljen a Nemzeti alaptanterv, illetve a Kerettanterv célkitűzéseinek, milyen tartalmú legyen az ezzel kapcsolatos helyi tantervi program s ezt milyen könyvanyag segítheti. Ennek egyik megközelítése az volt, hogy a képzés során a főiskolák és az egyetemek a ta-

nító- és tanárjelölteket hogyan készíthetik fel erre a feladatra. *Halász Péter*, a Honismereti Szövetség elnöke előadásában ezzel kapcsolatban szólt a honismeret szerepéről, arról a hivatásbeli elkötelezettség-szükségletről, amelyet a pedagógusok képesek adni a fiatal nemzedéknek. Hangsúlyozta, hogy a honismeret értékrendet képvisel, mert a hagyományokban gyökerezik, s a nemzettudat fontos tartozéka. Egy tágabb horizontot is megjelenített ezzel

kapcsolatban, amikor azt mondta, hogy Európa nem arra kíváncsi, hogy mit vettünk át tőlük, hanem arra, hogy mit tudunk adni a saját kultúránkból. Ez azt is jelenti, hogy ne legyen nemzeti emlékezetkihagyásunk, mert maga a hagyomány a nemzet emlékezete.

A konferencia szellemi közegének megfelelően tudományos értékű előadásokban fogalmazódtak meg, mit is jelent a hon- és népismeret mint tudomány és milyen legyen ennek iskolai gyakorlata. A transzmissziót a pedagógusok végzik, akik számára szükséges, hogy megfelelő felkészítést kapjanak, s

ebben az elméleti ismereteknek éppoly nagy szerepe van, mint a gyakorlati oktatásban, nevelésben végzendő munkájuknak. Természetesen nem várható el, hogy minden tanító és tanár (köztük az iskolai könyvtáros) képzett helytörténész legyen, de az igen, hogy empátiásan közelítsenek térségük, lakóhelyük múltjához, értékeihez és képesek legyenek ezek áthagyományozására vagy önmaguk által, vagy szervezőmunkájukkal. Ez utóbbi legalább annyira fontos, mint az előbbi, mert minden településen, iskolakörnyéken található olyan személyek, akik a maguk területén kiemelkedő módon és elkötelezetten tudják segíteni a honismereti munkát. Számos iskolai példa volt és van arra, hogy népénekesek, mesemondók, tárgyalkotók és mások szinte megszállottan adják át ismereteiket a gyerekeknek, segítik őket a hagyományok megőrzése, folytatása útjára vezetni.

Az előadók többsége felsőoktatási intézmények és középiskolák tanárai voltak, s mindössze egy alkalom adódott arra, hogy általános iskolában működők elmondhassák tapasztalataikat és bemutathassák gyakorlati munkájuk eredményeit. Az elméleti jellegű előadások sorában elhangzottak közül figyelemre méltó volt *Blazovich Lászlóé* (A honismeret a tudományok rendszerében), de ugyancsak érdeklődést váltott ki *Szövényi Zsolté* is (A hon- és népismeret az iskolai oktatásban). A történeti előzményekről és a pedagógiai tanulságokról – mintegy kontinuitást adva a témának –, *Csorba Csaba* szólt, s ennek mintegy folytatásaként hangzott el *Juhász Antal* Lehetőségek és keretek az egyetemi tanárképzésben című előadása.

A gyakorlati vonatkozásúak között főiskolai oktatók ismertették a tanító- és tanítóképzés keretében megvalósított honismereti képzés tapasztalatait, olyan tanterveket, amelyek segítik a pedagógusjelöltek felkészítését a majdani iskolai munkára. Ez utóbbi eltérő az egyes intézményekben: vannak olyanok, amelyekben minden hallgató

BAKONYSZENTLÁSZLÓ

HELYTÖRTÉNETI OLVASÓKÖNYVE

2000

számára kötelező ennek a stúdiumnak a felvétele, másutt fakultatív. A cél természetesen az lenne, hogy mindenki szerezzék meg azokat az alapvető ismereteket, amelyek a tantárgyak tanítása során segíthetik a helyi tanterv hon- és népismereti vonatkozású ismereteinek megtanítását. A tanórákon túl természetesen – a sajnos, nagyon meggyérült – honismereti szakkörök is terepei ennek a munkának, de ugyancsak fontosak az olyan irodalmi, művészeti, földrajzi, biológiai, környezetvédelmi, néptánc, népzenei és más szakkörök, amelyek valamely részterületen nyújtanak ismereteket a tanulóknak. E munkához adtak segítséget az Irodalom és honismeret (*Péter László*), az Anyanyelv és honismeret (*Fábiánné Szenczi Ibolya*) és a Folklór és a honismeret (*Fehér Zoltán*) címmel megtartott előadások.

A gyakorlati képzésről a szegedi főiskola, a katolikus és a református felsőoktatási intézmények valamint a szegedi piarista gimnázium oktatói mondták el tapasztalataikat. Felvetődött, hogy a hon- és népismeret eredményes tanításának alapvető feltétele lenne, hogy önálló tantárgyként szerepeljen a közoktatásban. A tanító- és tanárképzésben az önálló tanszék létrehozása ugyancsak fontos kívánalomként fogalmazódott meg. Ennek alapjai már megvannak (oktatók, tárgyi környezet, szakirodalom, tantervek, hallgatói igények), mindössze a szervezeti kereteket kellene megteremteni, s természetesen a stúdium akkreditációs folyamatát is végig kellene vezetni. A törekvések eredményét az is jelzi, hogy egyre több hallgató hon- és népismereti témát választ szakdolgozatául. Ezek között olyanok is vannak, amelyek gya-

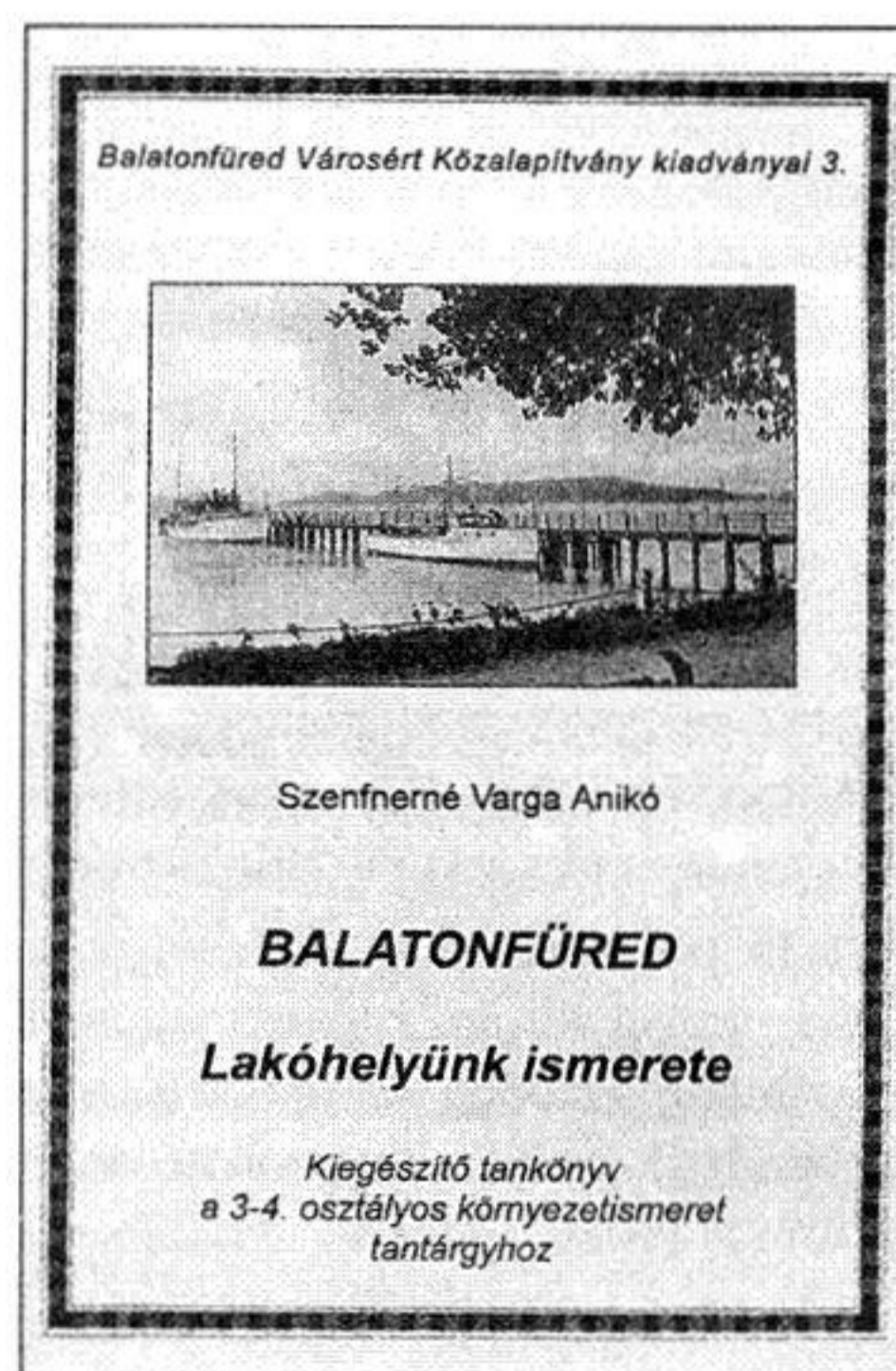
korlatiasságuk folytán az iskolákban segédanyagként hasznosíthatók lennének. E dolgozatok többnyire terepen történt gyűjtőmunkák eredményei, a közvetlen megtapasztalás élményét is magukban hordozó szakanyagok, megőrzői az adatközlők hagyományismertének, a tárgygyűjtő munkának és annak a készségnek, amelyet a hallgatók maguk is elsajátítanak. A komplex megközelítést szolgálja a szakirodalmazás, a levéltári kutatás, a múzeumok anyagaival történő megismerkedés, a családi hagyományok felgyűjtése és minden olyan terepmunka, amely valamilyen érték-hordozó megismerését, hasznosítását eredményezi.

Ez utóbbiakkal ismerkedhettek meg a konferencia résztvevői a módszervásáron, ahol helyi tantervek, tankönyvek, munkafüzetek, tanulói munkák, cd-romok voltak láthatók, s Apátfalván is, ahol *Móricz Ágnes* népművelő, a Pálfalváiért Egyesület elnöke és *Vargáné Nagyfalusi Ilona* tanítónő mutatták be a falujuk iskolájában és a Szigetház erdei iskolában folyó honismereti-helytörténeti munkát, valamint az általuk kiadott Bibic tankönyvsorozatot. Impozáns volt látni az erdei iskola önálló épületében és udvarában létrehozott tárgyi környezetet, amely nemcsak a helyi, hanem a máshonnan érkező iskolások számára is oktató- és nevelőműhely, olyan élményt adó, amely motivációs bázis az interiorizációhoz.

A konferencia zárónapján az ópusztaszeri tanulmányút kezdetén Bálint Sándor emléktáblájának szülőházbéli megkoszorúzása adott alkalmat a rá emlékezésre, majd az emlékparkban tett sétát követően a Feszty-körkép közös megtekintése volt a program. Az iskolamúzeumban (egy tanyai iskola rekonstruált miliójében) *Mészáros Ferenc* tartott egy, a századelőt idéző tanítási órát, amely nemcsak látványos, hanem az egykori tanyai tanítók emlékeit felidéző gesztus is volt. A „Volt egyszer egy iskola” elnevezésű pedagógiai programjukat az ide látogató iskolai csoportoknak, osztályoknak ajánlják, de pedagógusoknak, tanító- és tanárjelölt hallgatóknak is, akik számára itt élővé válhat a neveléstörténet.

Bár önálló előadás nem szólt a népismeret oktatásának könyvszükségleteiről, a legtöbben ott volt az a véleménye, hogy e területen a nevelési és

oktatási feladatokhoz nélkülözhetetlenek az elméleti és gyakorlati ismereteket tartalmazó kiadványok. A háttérbeszélgetések során egyértelművé vált az az igény, hogy az iskolai könyvtárakban kell összegyűjteni mindazokat a nyomtatott dokumentumokat, amelyek révén optimális forrásanyag alapján tanítható e modul. Az országos, régiós művek mellett nélkülözhetetlenek azok, amelyek a helyi anyagokat tartalmazzák. Ezekre számos példát láthattak a résztvevők: közöttük ott voltak a helyi pedagógusok által készítették. A konferencia abban is állást foglalt, hogy ez utóbbiak kiadását központi és

helyi forrásokból egyaránt támogatni kell. Ehhez az is szükséges, hogy legyenek olyan pedagógusok, akik vállalkoznak olyan helyismereti olvasókönyvek és különböző szöveggyűjtemények, praktikus, tárgyalkotó tevékenységeket bemutató munkafüzetek készítésére, amelyeket a tanulók kezébe lehet adni. Az iskolai könyvtáraknak ehhez olyan műhelyekké szükséges válniuk, amelyeknek szakkiadványaikkal, gyűjteményükkel nélkülözhetetlen segítséget kell adniok a hon- és népismeret eredményes tanításához. A szak- és módszertani folyóiratokban a közeljövőben megjelenő, ezt a munkát támogató közlemények, tanulmányok ugyanezt a célt fogják szolgálni.

„Állati jó könyvek” – pályázat

A cím a könyvek tartalmára is utalt: olyan műveket ajánlottunk (korosztályonként mást és mást) a gyerekeknek, amelyekben állatokról, ember és állat kapcsolatáról olvashattak.

Az elolvasott művekhez az első két kategóriában illusztrációkat kértünk (a méret és a technika szabadon választható), a továbbiakban egy vallomást arról, milyen gondolatokat ébresztett a mű; melyik részlet vagy szereplő tetszett különösen, és miért.

A pályázati felhívást és az ajánlott művek listáját május 10-én, a Madarak és fák napján tettük közzé:

- szóban a Kék Ökosuli természetvédelmi hetének egyik rendezvényén;
- írásban a kerület valamennyi könyvtárában (iskola, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Munkásotthon könyvtára)

Az elkészült műveket abban a könyvtárban adhatták le a pályázók, ahol értesültek a pályázati lehetőségről: 2001. október 1-jéig, az Állatok világnapjáig. A legjobbak könyvjutalomban részesültek. Az illusztrációkból kiállítást rendeztünk a Vermes Miklós Általános Iskolában október végén, november elején.

A felhívásra 149 egyéni és 1 csoportos pályamű érkezett. A kisebbek (I–III. kategória) voltak aktívabbak; a 13 évnél idősebbek közül jóval kevesebben jelentkeztek: talán egyfajta szemérmesség is visszatartotta ezt a korosztályt, hiszen a legbensőbb gondolataik megfogalmazására, kimondására kértük őket. A legsikeresebb pályázatokban ez valóban így is történt; jól érzékeltetve, hogy az együttérzés, a felelősségérzet már gyermekkorban felerősödik a színvonalas szépirodalmi művek hatására.

A pályázatot a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatta.

Pusztai Jánosné
tantárgygondozó
Csepel PSzk

Kategóriák és ajánlott művek

I. 4–6 éveseknek (a szülők, illetve pedagógusok segítségét kérjük a művek felolvasásához)

Bálint Ágnes: Frakk és a macskák; Egy egér naplója; Vízipók-csodapók

Durell, Gerald: Kepper; Tóbiás, a teknőc

Fazekas Anna: Öreg néne őzikéje

La Fontaine állatmeséi

Marék Veronika Kipp-kopp könyvei

Móricz Zsigmond állatmeséi

Zelk Zoltán: Erdei mulatság

II. 7–9 éveseknek

Andersen: A rút kiskacsa; A fülemüle

Devecseri Gábor: Állatkerti útmutató

Durell, Gerald: Léghajóval a világ körül

Fekete István: Bogáncs

Grahame, Kenneth: Békavári uraság és barátai

Kipling, Rudyard: Riki-Tiki-Tévi

Móra Ferenc: Hatrongyosi kakasok

Salten, Félix: Bambi

Tersánszky Józsi Jenő: Misi Mókus kalandjai

III. 10–12. éveseknek

Adamson, Joy: Oroszlánhűség

Aubry, Cécile: Belle és Sébastien

Fekete István: Hú; Kele; Lutra; Vuk

Kipling, Rudyard: A dzsungel könyve

Knight, Eric: Lassie hazatér

London, Jack: A vadon szava

Széchenyi Zsigmond: Afrikában vadásztam

Szürke Bagoly: Két kicsi hód

IV. 13–15 éveseknek

Adamson, Joy: Elza és kölykei

Durell, Gerald: Családom és egyéb állatfajták; Istenek kertje; Vadak a vadonban

Goodall, Jane: Gorillák a ködben

Karinthy Ferenc: Zsiga, Marci és más ebadták

London, Jack: Az éneklő kutya

Mowat, Farley: Ilyen kutya nincs is!

Nógrádi Gábor: Segítség, ember!

V. 16–18 éveseknek

Ajtmatov, Csingiz: A versenyló halála

Boulle, Pierre: A majmok bolygója

Déri Tibor: Niki

Durell, Gerald: Madarak, vadak, rokonok

Hemingway: Az öreg halász és a tenger

Lorenz, Konrad: Salamon király gyűrűje

Merle, Robert: Állati elmék; Majomabécé

Orwell, George: Állatfarm

A felhívásra 149 egyéni és 1 csoportos pályamű érkezett. Ezek közül adunk közre kettőt!

Elza kölykei

Az Elza és kölykei című regényt Joy Adamson írta valós élményei alapján. Az 1959–1962 között játszódó történet egy nőstény oroszlának Elzának és 3 kölykének kalandjait és mindennapjait írja le. A mulatságos, szomorú és megható részeket tartalmazó könyv eredeti címe: Szabadon élnek.

A történetben sok olyan szereplő van, aki az olvasók kedvencévé válhat. Az én kedvenc szereplőm Elza. Nagyon szerettem benne azt, ahogy ragaszkodik azokhoz az emberekhez, akik szeretik őt és törődnek vele. Szerintem legjobb tulajdonságai közé tartozik kölykei iránti szeretete és odafigyelése és az, ahogy játszott velük és

tanította őket. Nagyon szomorú voltam, mikor meghalt és kölykei egyedül maradtak. A 3 oroszlánkölyök közül legjobban a kis Jospah-t szerettem meg. Tetszett vakmerősége és anyjához való ragaszkodása. Megható, ahogy Elzát mindenhová követte, még a sátrakba is bemenészkedett. Ilyenkor vakmerősége is megmutatkozott. Az oroszlánokat felnevelő házaspárt is megkedveltem. Joy és George Adamson nagyon sokat tettek Elzáért és családjáért. Szinte családtagként bántak velük. Megszerették az oroszlán-családot, ezt bizonyítja az is, mikor a Serengeti Nemzeti Parkban kétségbeesetten keresték a kis oroszlánokat, akik eltűntek. Számomra a legellen-

szenvesebbek azok voltak, akik a kért segítséget megtagadták Joy Adamson-tól. Ha segítenek nekik, talán megtudták volna találni a 3 kölyköt: Jospah-t, Gopa-t és kis Elzát. Fel sem fogták, hogy az állatok életéről van szó. Az ő döntésük miatt (talán) védtelen állatok az életükkel fizethettek.

Szerintem csodálatos történet bizonyította, hogy ember és állat között is létrejöhet szoros, „baráti” kapcsolat. Megtanít arra, hogy az állatok védelméért mindent meg kell tennünk ami módunkban áll. Az íróőnek köszönhetően megismerhetjük az „állatok királyá”-nak lelkét.

Zádorvölgyi Zita
8. o.

IV. kategória

Fekete István

Vuk

Amikor először találkoztam Vukkal, még nem is tudtam olvasni, és csak a tévében bámultam a talpraesett kis rókát.

Később, amikor már tudtam olvasni, megláttam a polcon a Vuk című könyvet. Még nem nagyon szerettem olvasni, de azért hozzáfogtam. Csodálkozva láttam, hogy a könyvben sok minden másképp volt, mint a filmben. Élvezni kezdtem a sok érdekességet. A tanító nénink, aki olvasni tanított, azt mondta, hogy néha álljunk meg, csukjuk be a szemünket és képzeljük el azt, amit olvasunk. Én egészen oda-képzeltem magam az erdőbe. Én lettem a kis Vuk, és magam előtt láttam és hallottam az erdő minden részletét

és hangját. Érdekes, ehhez már később le se kellett hunyni a szememet. Azért szerettem Vuknak lenni, mert ő is kicsi volt mint én, és egészen gyerekül látta a világot. Szeretett enni és aludni, szerette a kalandos vadászato-kat. A kis Vuk nagyon okos, erős és hűséges. Mindig vidám és bizakodó volt. Nekem két részlet tetszett nagyon. Az, amelyikben Karak segítségével kiszabadította a Simabőrű fog-ságában élő Iny nevű testvérét.

A másik pedig az, melyben a vadászok meglőtték Karakot és az elbúcsú-zott a két rókától. Nagyon sajnáltam Karakot, mert jó róka volt. Kár, hogy meg kellett halnia.

Amikor végére értem a könyvnek, örültem, hogy elolvastam egy igazi könyvet – de egy kicsit sajnáltam, hogy véget ért, mert jó volt olvasni. Délutánonként Vukosat játszottam a kutyákkal. Hemperegtünk a fűben, birkóztunk és vadásztunk is. Ez is jó volt, de hamarosan újra elővettem a könyvet és még egyszer elolvastam. Most már megnéztem azt is, ki írta. Fekete Istvánnak hívták.

A könyvespolcunkon sok olyan könyv van, amit ő írt és azt hiszem, hogy még sokat fogok olvasni tőle.

Halupka Gergely
4. z

Mátyás Király Általános Iskola
Kategória III.

Még két feladatlap a sok közül:

Zsivajgó természet

Kosztolányi Dezső 1930-ban írt versciklusa csupa rejtvény ... Fejtsétek meg! (Mintha azt is kérdeznék: „Ki vagyok én?”)

„– Versben beszélek, és verssel köszöntsek nagy, mozdulatlan legyezőimet s nagy csöndemet is. Én vagyok a Fönség.”

„– Héjam fehér, mint a papír. Megbabonázza, azt aki ír, és hogyha elrontott a hír, nevem álmodba visszasír. Üzen neked a

„A vérem, melyet átfűtött a napfény, lázasan lüktet. S ha hozzám érsz, azonnal kiserked belőlem. Vékony bőröm pihés, forró, mint egy leányarc. Semmiféle parfümgyár nem versenyezhet természetes illattal, melyet hegyekből és erdőkből hozok.”

„– Mindig ölelnék, mindent, a világot, a fát, a sziklát, a kisgyereket, vagyok a lompos és otromba jóság, a láncravert, esetlen szetetet ...”

„– Zrínyi Miklósnak aljas gyilkosa. Rőfögve száz alakot öltök, s amint elbántam a dicső magyarral, ármánykodással vagy kemény agyarral irtok a földön mindenféle költőt.”

„– Csak azt tudom, hogy lenni, enni jó! Leírni szörnyepofám nincs semmi szó! Iszonyú száj, hús-poklokhoz nyíló! Négyszögletes tömb, kétezer kiló! Grammban kimondva épp kétmillió! Egyiptom álma! Roppant vízió! Lidércnyomás! Húszmázsás

Nagy Lajos

Képtelen természetrajz

„A borzasztó hosszú állat, hosszabb a legrövidebb öntözőcsőnél is. Előfordul mind az öt világrészben, mezőkön, kövecses-homokos földeken, erdőben és patikák címtábláin, leginkább azonban mégis a szép női kebleken, sőt a jó barátok keblén is, ez utóbbi fajta azonban igen beteges és gyenge, amiért is a jó barát azt keblén *melengeti*.”

„A kis föld alatti lakásokba a nyáron át télre való táplálékot hord össze, amiből az látszik, hogy igen okos állat, nem csoda, mert hiszen a feje majdnem olyan nagy, mint a **potroha**, márpedig bizonyos, hogy ön is okosabb lenne, ha a feje akkora lenne, mint a törzse. Aztán még azt is mutatja ez a megbocsátható árufelhalmozást, hogy a igen előrelátó állat, ami már azért is csodálatos természeti tünevény, mert a szeme oldalt van.”

„A igen szép állat. Sudár termete, őzlába, karcsú dereka, remek barna színe és sikkes járása egyaránt elbájoló; az ajkai csókra termettek, karószzerű fogai miatt a fogorvosok kedvence, apró, kidülledő szemei igazi tükrei a szelíd és tiszta lelkének.

A , dacára annak, hogy a

Nílusban él, nem krokodilt eszik, sem halat, sem íbiszt, sem flamingót, hanem **füvet és egyéb növényeket**, tehát vegetáriánus.”

„A elsősorban a nagyvárosi állatkertekben fordul elő, ezeken kívül található, ha valaki nagyon keresi, India őserdeiben. Néha persze akkor is található, ha valaki nem nagyon keresi, ez peches eset.

Külső alakjára nézve elágans, jóképű, fess állat. Fekete strárfjai, melyek sárga szőren párhuzamosan húzódnak, egyszerűen utánozhatatlanok.”

„Néha olyan magasra repül, hogy csak akkorának látszik, mint egy darázs – a ebben hasonlít a repülőgéphez.

Ez a kis zenész nem lakik fényes palotában, hanem rejtkehelyen levő fészekben, melyet a földre épít, melyre a parasztok néha tévedésből rálépnek, amikor is annyira megsajnálják a szegény madarat, hogy iszonyúan elkezdnek miatta káromkodni.”

Milyen állatokról írt ilyen képtelenségeket Nagy Lajos?

Készítsetek Ti is legalább egy ilyen képtelen természetrajzi leírást!

Harry Potter és más barátaink című levelezős vetélkedő

2001 májusában a Tátra Téri Általános Iskolában diákjainknak *Morvay Erzsébet* és *Gürtler Katalin* kolléganőimmel Harry Potter-vetélkedőt rendeztünk. Iskolánk már-már hagyománnyá váló vetélkedőit minden évben igyekszünk az aktualitásokhoz igazítani. Mivel tavaly ősszel tört be a gyermekirodalomba *J. K. Rowling* regénysorozatával, amit nagyon sok diákunk olvasott, nyilvánvalóvá vált számunkra, hogy ezt válasszuk témául. A délutáni játék olyan jól sikerült, hogy arra gondoltunk, ezt más gyerekekkel is eljátszánánk. Ehhez választottuk mintegy bejutási lehetőségként a levelezős versenyt. A játék célja, hogy akik már olvasták a világszerte híres Harry Potter-regényeket, próbára tegyék tudásukat, együtt játsszanak, egymással versenyezzenek, illetve más, szintén népszerű ifjúsági regényt is elolvassanak.

A játékot ötfordulósra terveztük:

az első forduló a *Harry Potter és a bölcsék köve* + **Louis Sachar: Bradley, az osztály réme**

a második forduló a *Harry Potter és a Titkok Kamrája* + **Louis Sachar: Stanley, a szerencse fia**

a harmadik forduló a *Harry Potter és az azkabáni fogoly* + **Lois Loury: Az emlékek őre**

a negyedik forduló a *Harry Potter és a tűz serlege* + **Jacqueline Wilson: Kettős játszma**

az ötödik forduló pedig mind a négy kötetre egyaránt + **Jacqueline Wilson: A kofferes kislány**

Minden forduló 5 feladatból áll: az első három kérdés az éppen adott Harry Potter-könyvre vonatkozik, a 4. szómagyarázat, szino-

nímia-, szólás- vagy közmondásgyűjtés, lexikonban való bűvárkodás, az 5. pedig a megadott ifjúsági regényre kérdez rá.

Az írásbeli fordulók végén a 12 legtöbb pontot elért csapatot meghívjuk iskolánkba 2002. ápr. 26-ára, ahol egy délutáni játékos vetélkedőn alakul ki a verseny végső sorrendje.

Azok a csapatok, akik meghívást nyernek hozzánk, három további feladatot kapnak.

1. Tanuljanak meg, majd mutassanak be egy varázslatot (bűvészmutatvány, kémiai kísérlet stb.)!
2. Gyűjtsenek mindenféle újságcikket, képet a megjelent könyvekről vagy a készülő filmről!
3. Mutassák be 2–3 percen belül a nekik legjobban tetsző jelenetet!

A felhívást az interneten és a Köznevelésben tettük közzé, amelyre 13 budapesti iskola 54 csapata és 32 vidéki település 84 csapata jelentkezett. Ennyi csoport (134) jelentkezésére nem számítottunk, így az egész iskola arra törekszik, hogy színvonalasan tudjuk lebonyolítani a versenyt.

Számos céghez fordultunk már segítségért, hogy szponzorálják vetélkedőnket, sok ígéretet kaptunk, reméljük, hogy ezek meg is valósulnak. Támogat bennünket a pesti önkormányzat, és felvettük a kapcsolatot az Oktatási Minisztériummal is.

Bízunk abban, hogy nemcsak a döntőbe jutó 12 csapat fogja hasznosnak érezni kezdeményezésünket, hanem minden más versenyző.

Rimóczi Andrea és a Tátra téri kollégák

A Könyvtárostánárok Egyesületének tagjai:

Tóth Viktória

1987-ben végeztem a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola történelem-könyvtár szakán. Pályakezdként kerültem a budapesti Szent-Györgyi Albert 12 Évfolyamos Iskolába, ahol azóta is könyvtárostánárként és történelem szakos tanárként dolgozom.

Mindkét szakomban törekedtem ismereteim bővítésére, így elvégeztem a „Népszokások az iskolai oktatásban” c. illetve a történelmi játszóházvezető tanfolyamot. Iskolai könyvtári szakterület alaposabb megismerése érdekében 1987–1996 között rendszeresen részt vettem az FPI módszertani tanfolyamain, majd 1995–97-ben tagja lettem az FPI-ben a könyvtárhasználati makrotantervet kidolgozó munkacsoportnak.

Iskolánk gimnáziummá bővülése óta (1993) az 5–6. évfolyamon társadalomismeret-életmódtörténet című tantárgyat is tanítok. A tantárgy adaptálása során már a Nat-ot megelőzően egy könyvtárhasználati ismereteket tartalmazó blokkot alakítottunk ki, amelyet tantárgyi gyakorlófeladatokon keresztül mélyítettünk el. KOMA pályázat ösztöndíja se-

gítségével dolgoztam ki a tantárgy mikrotervét. Az FPI említett tanfolyama számára 2 órafelvételt készítettünk, amelyek egy 10 részes sorozat részeként 2002-ben jelennek meg az FPI kiadásában.

1999 óta a Ferencvárosban tantárgygondozói feladatkört látok el.

Tapasztalataimat külföldi szakmai tanulmányutakon is bővítettem: 1999-ben a Könyvtárostánárok Egyesülete szervezésében németországi iskolai könyvtárakkal ismerkedtem, 2000-ben pedig a MKE Szolnok megyei szervezetének csoportjával a finn könyvtári rendszert volt lehetőségem tanulmányozni.

Szakmai munkámhoz kapcsolódó új területekkel is szívesen megismerkedem: 1990/93-ban mentálhygiénés szakosító diplomát szereztem a Testnevelési Egyetemen, ezt követően középfokú angol nyelvvizsgát tettem. A könyvtári tevékenység jövőjét meghatározó számítástechnikával is fokozatosan „közelebbi ismeretbe” kerültem: először az OKKER számítógépezési szakképzést nyújtó tanfolyamát végeztem, majd „Az Internet

nyújtotta lehetőségek felhasználása az oktatásban” című tanfolyamon ismerkedtem az informatikával s végül 1998/2001-ben a Debreceni Egyetem informatikus könyvtáros szakán kaptam diplomát. Jelenleg – új területként – a könyvtárhasználati ismeretek mérésével, értékelésével foglalkozom.

A Könyvtárostánárok Egyesületének 1996 óta vagyok tagja, s 2000 őszétől a tagság bizalmából vezetőségi tag lettem.

Helyreigazítás

Sajnálatos módon tévesen került közlésre lapunk 2001. évi 2–3. számának 31. oldalán a Bod Péter Könyvtárhasználati Verseny versenyszabályzata. Helyesen:

„Az elődöntő feladattípusai:

1. kategória: könyvtárhasználati feladat, raktári jelzetek használata, kézikönyvtár használata.”

Felhívjuk figyelmüket, hogy a KÁOKSZI szervezésében sorra kerülő verseny döntőjére vonatkozó könyvtári informatikai bővítéseket az intézmény honlapján www.okszi.hu olvashatók.

EURÓPAI NYELVTANULÁSI NAPLÓ

2001. szeptemberében készült el a Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény szakmai koordinálásával, az Oktatási Minisztérium támogatásával az életkorokhoz kapcsolódó más nyelvezetű és tartalmú három magyar változat, amelyeket az Európa Tanács 2001 tavaszán akkreditált.

Az általános és középiskolás Naplók kiadását az **Oktatási Minisztérium** támogatta, így azok az alábbi árakon szerezhetők be.

Általános iskolás változat	913 Ft
Középiskolás változat	970 Ft

A Felnőtt változat 1.692 Ft-os áron kapható.

A pedagógusok részére készült egy tanári kézikönyv, mely nagyban segíti a Nyelvoktatási Naplók használatát.

A tanári kézikönyv 440 Ft-ba kerül.

10 db megrendelése felett a postaköltséget is a kiadó fizeti.

A megrendeléseket az alábbi címen várják:

Írásban: **NODUS Kiadó** 8201 Veszprém, Pf. 201.
E-mailen: oktker@sednet.hu, Telefaxon: 88/421-080-as számon.

NÉMET NYELVŰ OKTATÁST SEGÍTŐ ÚJSÁGOK

minden korosztálynak

MINI SPATZENPOST, a német nyelvvel ismerkedő kisiskolások számára	105 Ft/példány
SPATZENPOST, szintén kisiskolásoknak, akik már 1-2 éve tanulják a nyelvet	118 Ft/példány
KLEINES VOLK, a 9-12 éves korosztály részére	142 Ft/példány
JÖ, 12-15 éves korosztály számára, akik már 4-6 éve tanulják a nyelvet	168 Ft/példány
TOPIC, 14-18 éves, a nyelvet már beszélő diákok számára	168 Ft/példány

A német nyelvtanárok részére minden újsághoz ingyenes tanári segédletet, és a megrendeléstől függően ingyenes példányokat biztosítunk.

2001 januártól-júniusig terjedő időszakra fogadunk el előfizetéseket az alábbi címen:

NODUS KIADÓ, 8200 Veszprém, Bartók Béla út 12. Telefon: 88/421-080